

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πτυχιακή Εργασία

Ασυνόδευτοι αιτούντες άσυλο ανήλικοι, η περίπτωση των νέων
της κοινωνικής οργάνωσης «ΑΡΣΙΣ»

Όνομα φοιτήτριας: Νικολάου Μαρία

Επιβλέπων 1^{ος}: Μάγος Κώστας

Επιβλέπων 2^{ος}: Κονταξή Ελένη

Βόλος 2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Κώστα Μάγο που μου ανάθεσε αυτό το θέμα για πτυχιακή εργασία, το οποίο με ενθουσίασε ιδιαίτερα και για την πολύτιμη βοήθεια του σε ό,τι με προβλημάτιζε. Η συμβολή του ήταν ιδιαίτερα σημαντική, όπως και οι συμβουλές του που με βοήθησαν στο έπακρο.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Ελένη Κονταξή για την αποδοχή της ως δεύτερη επιβλέπουσα στη πτυχιακή μου εργασία και όσα με δίδαξε για τη συγγραφή και τη δομή μιας πτυχιακής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων Μακρινίτσας Βόλου, για την αποδοχή τους στο να πάρω συνέντευξη στους ανηλίκους και για την πολύτιμη βοήθειά τους την μέρα της συνέντευξης.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Α΄ Μέρος: Θεωρητικό

1. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
  - 1.1. Η Εξέλιξη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
  - 1.2. Οι Αρχές και οι Στόχοι της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
2. Ρατσισμός
  - 2.1. Χαρακτηριστικά του Ρατσισμού
  - 2.2. Επιρροές στις Ρατσιστικές Συμπεριφορές
3. Πρόσφυγες
  - 3.1. Η Εμφάνιση των Προσφύγων
  - 3.2. Ασυνόδευτα παιδιά
4. Ύπατη Αρμοστεία
  - 4.1. Η Ύπατη Αρμοστεία της Ελλάδας
5. Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων
  - 5.1. Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων Μακρινίτσας Βόλου
6. R.O.U.T.E.S. - Περπατώντας Όλοι Μαζί. . . Διαπολιτισμικές Διαδρομές στην πόλη του Βόλου

Β΄ Μέρος: Ερευνητικό

7. Στόχοι και Υποθέσεις της Έρευνας
8. Δείγμα της Έρευνας
  - 8.1. Ηλικία
  - 8.2. Φύλο
  - 8.3. Εθνικότητα
9. Μεθοδολογία
  - 9.1. Συνεντεύξεις

10.Αποτελέσματα

10.1. Γενικές Πληροφορίες

10.2. Επιδόσεις στην Ελληνική Γλώσσα

10.3. Λόγοι Εγκατάλειψης από τις Χώρες Καταγωγής τους

10.4. Δυσκολίες Μετακίνησης

10.5. Ρατσισμός

10.6. Θρησκεία

11.Συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Παράρτημα

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία συνδέεται με το πρόγραμμα «R.O.U.T.E.S. Περπατώντας όλοι μαζί ... Διαπολιτισμικές Διαδρομές στην πόλη του Βόλου», με θέμα τους ασυνόδετους ανηλίκους της Δομής Φιλοξενίας στη Μακρινίτσα Βόλου. Η πτυχιακή εργασία θα βασιστεί κατά κύριο λόγο στη ζωή των ασυνόδευτων παιδιών και όχι στο πρόγραμμα. Η ιδέα μιας πτυχιακής εργασίας με θέμα τους πρόσφυγες και ειδικότερα τους ασυνόδετους ανηλίκους με ενθουσίασε, αφού λίγες είναι οι βιβλιογραφικές πηγές που αναφέρονται στο συγκεκριμένο θέμα και παράλληλα αποτέλεσε μια πρόκληση για μένα αφού είναι ένα επίκαιρο και φλέγον θέμα, όπου θα αυξηθούν οι βιβλιογραφικές πηγές.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο είναι το Θεωρητικό Κεφάλαιο, το δεύτερο το Ερευνητικό Κεφάλαιο και το τρίτο είναι το Παράρτημα. Το Θεωρητικό Μέρος χωρίζεται σε έξι κεφάλαια και το Ερευνητικό σε πέντε. Αρχικά, το πρώτο κεφάλαιο του Θεωρητικού Κεφαλαίου είναι η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, όπου αναπτύσσονται ορισμοί για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, τα τέσσερα επίπεδα της κουλτούρας και επίσης, αναφέρονται οι διαφορές ανάμεσα στον διαπολιτισμικό και στον πολυπολιτισμικό. Στη συνέχεια, επισυνάπτονται τα πέντε κύρια μοντέλα της πολυπολιτισμικότητας. Το πρώτο κεφάλαιο διαιρείται σε δυο άλλα υποκεφάλαια, όπως την εξέλιξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και τις αρχές και τους στόχους.

Έπειτα, το δεύτερο κεφάλαιο αφορά τον ρατσισμό, που έχει ψυχολογικές και σωματικές συνέπειες για τους πρόσφυγες αλλά και για τα ασυνόδευτα παιδιά, αφού στην περίπτωση της δίωξης είναι αρκετά ευάλωτα. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, ορίζεται τι είναι ο ρατσισμός και τι είναι η πολυεθνική κοινωνία. Κατόπιν, διευκρινίζονται τα χαρακτηριστικά του ρατσισμού, τα οποία είναι τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις και οι

κοινωνικές διακρίσεις. Αξίζει να επισημανθούν, και οι επιρροές που επηρεάζουν την συμπεριφορά των παιδιών σε μικρή ηλικία. Όσο πιο μικρά είναι τα παιδιά τόσο πιο ήρεμα είναι, αλλά είναι η πιο ευάλωτη ηλικία όταν γεννηθούν και μέχρι τα τρία τους χρόνια, ό,τι ακούνε το αφομοιώνουν για να το χρησιμοποιήσουν αργότερα.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το τρίτο κεφάλαιο, το οποίο αναφέρεται στους πρόσφυγες γενικά, αλλά και στα ασυνόδευτα παιδιά, που είναι και το θέμα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Επιπρόσθετα, το τέταρτο κεφάλαιο εξετάζει το ρόλο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και της Ελλάδας και με ποιους τρόπους μπορεί η Ύπατη Αρμοστεία να κάνει τους πρόσφυγες πιο χαρούμενους με λιγότερο άγχος.

Ακόμη προβάλλεται τι είναι η Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων και πώς μπορεί να βοηθήσει τα ασυνόδευτα παιδιά η Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου, να μειώσουν το άγχος και να κάνουν τα όνειρα τους πραγματικότητα. Το τελευταίο κεφάλαιο του Θεωρητικού Κεφαλαίου συνοψίζει το πρόγραμμα R.O.U.T.E.S. Περπατώντας μαζί ... Διαπολιτισμικές Διαδρομές στη πόλη του Βόλου.

Το δεύτερο μέρος της πτυχιακής εργασίας είναι το Ερευνητικό Κεφάλαιο, στο οποίο θα αναφερθούν οι στόχοι και οι υποθέσεις που κάναμε πριν το ερευνητικό μέρος τη εργασίας. Το Ερευνητικό Κεφάλαιο αναλύθηκε με βάση τις συνεντεύξεις που έγιναν στα ασυνόδευτα ανήλικα της Δομής Φιλοξενίας Άρσις στη Μακρινίτσα. Στην παρούσα έρευνα συνοψίζονται οι λόγοι που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την χώρα καταγωγής τους τα παιδιά και οι δυσκολίες που πέρασαν μέχρι να φτάσουν σε ασφαλές σημείο και να μην κινδυνεύουν από πολέμους, διώξεις ή άλλα. Στο τέλος, αποδεικνύονται τα αποτελέσματα της έρευνας και καταλήξαμε σε

κάποια σοβαρά συμπεράσματα για τους πρόσφυγες αλλά και για τα ασυνόδευτα παιδιά.

Εν κατακλείδι, αναρτάται το Παράρτημα, όπου καταχωρούνται οι απομαγνητοφωνήσεις των παιδιών, αλλά και του εκπαιδευτικού τους.

Α΄ Μέρος
Θεωρητικό

Κεφάλαιο 1

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ο Αθ. Παπάς τονίζει ότι «είναι αδύνατο να δοθεί ένας σύντομος, σαφής, καθολικά αποδεκτός ορισμός της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης» (Γκόβαρης, 2011, σ. 77). Αρχικά, η διαπολιτισμική εκπαίδευση ορίζεται ως η αλλαγή της πολυπολιτισμικής «αναβάθμισης» της σύγχρονης κοινωνίας και μέσω της κοινωνικής πολιτικοποίησης, η διαπολιτισμική εκπαίδευση προσπαθεί να «πλουτίσει» τους ανθρώπους στο να μάθουν, να δράσουν και να αντιληφθούν τις αξίες των πολιτισμικών σχέσεων. Αδιαμφισβήτητα, οι άνθρωποι όλων των χωρών αξίζει να αλληλεπιδράσουν και να επικοινωνήσουν μεταξύ τους ανεξαρτήτως καταγωγής, φύλου, κοινωνικής τάξης ή πολιτισμικού υποβάθρου (Ρήγα, 2007).

Ο όρος διαπολιτισμικότητα χωρίζεται σε *inter* (δια), *multi* (πολύ), *trans* (δια) και *cultura* (πολιτισμικός) (Pentini, 2005). Πιο συγκεκριμένα, η πρόθεση «δια» επισημαίνει την ανταλλαγή και την αλληλεγγύη, ενώ ο όρος «πολιτισμός» αναφέρεται στην παραδοχή της ισότιμης αλληλεπίδρασης των πολιτισμών (Γκόβαρης, 2011). Βέβαια, η έννοια «πολιτισμός» στα λατινικά ονομάζεται *cultura* και αρχικά εμφανίστηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, όπου εκείνη την εποχή υπήρχαν πολλές διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων και οι πολιτισμοί χαρακτηρίστηκαν ως κλειστά συστήματα, τα οποία επηρεάζουν την άποψη των ανθρώπων. Έπειτα, ο όρος «πολιτισμός» άρχισε να οριοθετείτε τον 19^ο αιώνα μετά από τις συγκρίσεις των «ανώτερων» και «κατώτερων» πολιτισμών της Αφρικής. Με το πέρασμα του χρόνου, ο όρος «πολιτισμός» αναπτύσσεται και ο κόσμος αρχίζει να καταλαβαίνει τη μοναδικότητά του και την ταυτότητά του, χρόνο με το χρόνο καλύτερα (Γκόβαρης, 2011) .

Διευκρινίζεται, ότι ο κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός από τον άλλο και πρέπει να υπάρχει ισότητα και ίση μεταχείριση μεταξύ των ανθρώπων από την κοινωνία και τους ανθρώπους. Επίσης, δεν πρέπει να γίνονται διακρίσεις ή ρατσιστικές συμπεριφορές προς τους διαφορετικούς ανθρώπους (Pentini, 2005). Ο Borrelli ορίζει τον πολιτισμό, ως μια ανοιχτή κοινωνία με οικουμενικό χαρακτήρα. Μέσω της σκέψης του ανθρώπου αρχίζει να σκιαγραφείται η ιστορία του κάθε πολιτισμού και το κάθε άτομο πρέπει να ανακαλύπτει μόνο του την πολιτισμική του ταυτότητα (Γκόβαρης, 2011).

Ο Γερμανός ερευνητής Hamburger τονίζει τις διαφορές ανάμεσα στα τέσσερα επίπεδα της κουλτούρας. Το πρώτο επίπεδο είναι η προσωπική κουλτούρα, όπου αναφέρεται στο άτομο προσωπικά και στις δικές του συνήθειες. Το δεύτερο επίπεδο της κουλτούρας είναι η πρακτική. Στην πρακτική κουλτούρα το άτομο συνδέει την προσωπική του κουλτούρα με πράξεις στους διαφορετικούς πολιτισμούς και το ίδιο το άτομο αποφασίζει πώς θα συμπεριφερθεί χωρίς καμία επιρροή. Η γενική κουλτούρα είναι το τρίτο επίπεδο. Σε αυτό το επίπεδο το άτομο από μόνο του ενσωματώνεται σε μια ομάδα με ίδια έθιμα και συνήθειες, όπου αλληλεπιδρούν πιο εύκολα και στο συγκεκριμένο επίπεδο ανήκουν οι τοπικές διάλεκτοι κάθε τόπου. Τέλος, το τέταρτο επίπεδο της κουλτούρας είναι η δημόσια, όπου το άτομο βρίσκεται σε ένα χώρο που είτε είναι έτοιμος για αλληλεπίδραση και συνύπαρξη είτε είναι εχθρικός. Αυτό είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό της δημόσιας κουλτούρας (Pentini, 2005).

Η πολιτισμική συμβίωση με διαφορετικούς πολιτισμούς τις πλείστες φορές οδηγεί είτε στην αλλαγή της ρατσιστικής σκέψης, είτε στην εξασθένηση των στερεοτυπικών σκέψεων είτε στην αύξηση της ανεκτικότητας. Ανεκτικότητα ονομάζεται η εκδήλωση του σεβασμού

στους διαφορετικούς ανθρώπους προς την ταυτότητα τους, τις αξίες τους, τη θρησκεία τους και την κοινωνική τους τάξη. Επίσης, ανεκτικότητα είναι η αντίληψη των ανθρώπων ότι ανήκουν σε μια κοινωνία και ότι οι διαφορετικοί από αυτούς ανήκουν και αυτοί σε μια άλλη κοινωνία, την οποία πρέπει να σέβονται. Οι άνθρωποι που δεν έχουν ανεκτικότητα, σημαίνει δεν αποδέχονται το διαφορετικό. Κάποιοι άνθρωποι συνδέουν την ανεκτικότητα με την αποδοχή, ενώ υπάρχει μια βασική διαφορά. Η ανεκτικότητα τονίζει ότι οι άνθρωποι μπορεί να αλληλεπιδρούν με τους διαφορετικούς πολιτισμούς χωρίς να δημιουργούν κάποια προβλήματα.

Αντίθετα, η αποδοχή σχετίζεται με το σεβασμό των ανθρώπων σε τα άτομα που διαφοροποιούνται (Τριλίβα, Αναγνωστοπούλου, & Χατζηνικολάου, 2008). Στην πράξη όμως η ανεκτικότητα είναι πολύ διαφορετική από τα λόγια. Υπάρχει μια αύξηση των ξενοφοβικών αισθημάτων στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη εξαιτίας των διαφορετικών πολιτισμικών αρχών που υπεισέρχονται, γεγονός που επιδεινώνεται λόγω της οικονομικής ύφεσης. Ένα παράδειγμα, για τις ξενοφοβικές αντιδράσεις είναι η άρνηση της χώρας να κρατήσει ένα αριστούχο αλλοεθνές παιδί τη σημαία της χώρας στη παρέλαση. Αυτή η αντίδραση επιφέρει αρκετές στερεοτυπικές αντιλήψεις και ρατσιστικές συμπεριφορές (Μακράκη & Μακράκης, 2006).

Συχνά ταυτίζονται τα επίθετα «διαπολιτισμικός» και «πολυπολιτισμικός», ενώ έχουν κάποιες διαφορές. Ο «διαπολιτισμικός» συνυπάρχει και αλληλεπιδρά μαζί με τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Αντίθετα, ο «πολυπολιτισμικός» συμβιώνει με τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Επιπλέον, συχνά ταυτίζεται η διαπολιτισμική εκπαίδευση με την πολυπολιτισμική εκπαίδευση και θεωρούνται ταυτόσημες. Η έννοια της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης κατανοεί ότι η σύγχρονη κοινωνία υποδέχεται την πολυεθνικότητα και την πολυπολιτισμικότητα ως κάτι

ρεαλιστικό και το αποδέχεται (Δαμανάκη, 1997). Επιπρόσθετα, η πολυπολιτισμική κοινωνία εμφανίστηκε όταν μειώθηκε η ελλειμματική μειονότητα και η ομοιογενής κοινωνία και αναπτύχθηκε μέσω της ισότιμης αντιμετώπισης όλων των πολιτισμών. Στόχος της πολυπολιτισμικής κοινωνίας είναι να προωθήσει τις διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς στον κόσμο ως ισότιμες (Ζωγράφου, 2003). Συμπληρωματικά, η διαπολιτισμικότητα μπορεί να γίνει το μέσο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας έτσι ώστε να παραχθεί μια αρμονική συνύπαρξη και αλληλεπίδραση των διαφορετικών πολιτισμών (Pentini, 2005).

Η πολυπολιτισμική κοινωνία προβάλλει την πολιτισμική ταυτότητα των ανθρώπων. Κατόπιν, διακρίνονται μερικοί τύποι της πολυπολιτισμικής κοινωνίας, έτσι ώστε να μπορούν να διαχωρίζονται. Ο πρώτος τύπος είναι ο εθνοτικός πολυπολιτισμός, όπου χαρακτηρίζεται από το στοιχείο ότι τα άτομα μεταξύ τους απλά συνυπάρχουν χωρίς να αλληλεπιδρούν. Όμως, ο τύπος αυτός βοηθά για εκπαιδευτικά πολυπολιτισμικά προγράμματα, έτσι ώστε να αλληλεπιδράσουν τα άτομα με τις μειονοτικές ομάδες αλλά και να καλλιεργήσουν την ταυτότητα αυτών των ομάδων. Ο φιλελεύθερος πολυπολιτισμός είναι ο δεύτερος τύπος. Ο τύπος αυτός εστιάζει στα ατομικά δικαιώματα και όχι στα μαζικά. Κεντρικός στόχος είναι το κάθε άτομο να νιώθει μοναδικό και να μην αποτυπώνει τις αρνητικές πράξεις ή λέξεις που του απορρίπτουν.

Επιπλέον, ένας τρίτος τύπος είναι αυτός του κριτικού – αναστοχασμού πολυπολιτισμικότητας. Ο τύπος αυτός αναφέρεται στις μειονοτικές ομάδες, όπου επισημαίνουν ότι θέλουν να αντιμετωπίζονται με ισότητα και σεβασμό, όπως όλοι οι άνθρωποι. Εκτός από αυτά, ο τύπος αυτός εκφράζει την επιθυμία για ένα πολιτισμό χωρίς προκαταλήψεις, στερεότυπα και ρατσιστικές συμπεριφορές στο δημόσιο αλλά και στον

ιδιωτικό τομέα. Συνεπώς, μέσα από αυτές τις εκφράσεις της πολυπολιτισμικότητας τα άτομα του κάθε πολιτισμού είναι σε θέση να εμπεδώσουν ότι όλοι οι άνθρωποι περιμένουν ίση αντιμετώπιση είτε ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες είτε όχι (Γκόβαρης, 2011).

Αξίζει να επισημανθούν τα πέντε κύρια μοντέλα της πολυπολιτισμικότητας, που συνάδουν περισσότερο με την εκπαιδευτική και την κοινωνική πολιτική. Πρωταρχικά, το μοντέλο που εντοπίζεται είναι το αφομοιωτικό, το οποίο είναι το τελευταίο βήμα πριν τον επιπολιτισμό που τις πλείστες φορές οδηγεί στις συγκρούσεις, στις επαφές και την προσαρμογή των ανθρώπων. Το συγκεκριμένο μοντέλο θέλει να τονίσει την αλληλεπίδραση και την συμμετοχή των ατόμων διαφορετικής εθνικής ή φυλετικής καταγωγής σε μια συνύπαρξη καθημερινής βάσης, χωρίς να σκέφτονται την εθνική ή φυλετική καταγωγή των άλλων ανθρώπων.

Το δεύτερο μοντέλο είναι αυτό της ενσωμάτωσης, όπου οι πρόσφυγες φτάνουν στη χώρα υποδοχής και προσπαθούν να ενσωματωθούν με τους ντόπιους κατοίκους. Αν και από διαφορετικό πολιτισμό, οι πρόσφυγες επιχειρούν να νιώθουν ίσοι με τα άτομα της χώρας υποδοχής, χωρίς να σκέφτονται τις αντιδράσεις που ασκούνται στο πρόσωπο τους. Το τρίτο μοντέλο είναι το πολιτισμικό, καθώς σε αυτό το μοντέλο εκφράζεται η ανάγκη ύπαρξης των πολιτισμικών διαφορών στη χώρα υποδοχής και η επιθυμία να συνυπάρχουν και να αναπτύσσονται οι διάφορες κουλτούρες των ομάδων σε οποιαδήποτε χώρα όλων των πολιτισμικών κοινωνιών σε όποια χώρα υποδοχής βρίσκονται.

Το τέταρτο είναι το αντιρατσιστικό μοντέλο. Σε αυτό το μοντέλο προβάλλονται κάποια σημαντικά στοιχεία ως προς την αλληλεπίδραση και την επικοινωνία των διαφορετικών πολιτισμών στη χώρα υποδοχής. Καταρχάς, διευκρινίζεται ότι το κράτος της χώρας υποδοχής θα πρέπει να

αντιμετωπίζει τους πρόσφυγες με δικαιοσύνη και ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης όπως τους ντόπιους. Στη συνέχεια, τονίζεται ότι στη χώρα υποδοχής δεν θα πρέπει να υπάρχουν ρατσιστικά σχόλια και συμπεριφορές ως προς τους πρόσφυγες, αλλά και όλους τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Το πέμπτο και τελευταίο μοντέλο είναι το διαπολιτισμικό, το οποίο προτείνει κάποιες αρχές. Αρχικά, ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει να συμπάσχει με τον συνάνθρωπο του, ασχέτως διαφορετικής πολιτισμικής ταυτότητας και να εκπέμπει αλληλεγγύη και το διαπολιτισμικό του σεβασμό (Γκόβαρης, 2011, Νικολάου, 2011).

Μερικά από τα πιο πάνω μοντέλα εμφανίζονται σε κάποιες Ευρωπαϊκές χώρες. Αρχικά, στη Γαλλία ανήκει το αφομοιωτικό μοντέλο, με βασική αρχή την ισότητα. Σύμφωνα με τις αρχές του Διαφωτισμού όλοι οι άνθρωποι που θέλουν να ονομάζονται Γάλλοι πολίτες απολαμβάνουν το δικαίωμα της ισότητας, ανεξαρτήτως υπηκοότητας. Επίσης, στη Μεγάλη Βρετανία εμφανίζεται το πολυπολιτισμικό μοντέλο κατά το οποίο αναγνωρίζονται οι εθνικές διαφορές. Στη Μεγάλη Βρετανία η ταυτότητα του Βρετανού πολίτη υπαγορεύει τη διεκδίκηση δικαιωμάτων μακριά από ρατσιστικές συμπεριφορές και τέλος, στη Γερμανία υπάρχει το εξελισσόμενο μοντέλο, όπου τα ελλείμματα των παιδιών σταδιακά μειώνονται και εμφανίζονται οι αναγνωρίσεις των διαφορών των πολιτισμών (Pentini, 2005).

Ιδιαίτερα σημαντικά είναι και τα κύρια γνωρίσματα των μοντέλων της πολυπολιτισμικότητας, όπου χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι η πολιτισμική και γλωσσική ενσωμάτωση, όπου ανήκει το αφομοιωτικό μοντέλο. Το αφομοιωτικό μοντέλο προσπαθεί να θέσει σε δεύτερη μοίρα τη μητρική γλώσσα και το πολιτισμό των διαφορετικών μαθητών και να ενισχύσει τη γλώσσα και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Ο Cummins τονίζει ότι, σε ένα διαπολιτισμικό

σχολείο οι εκπαιδευτικοί προσπαθούν να προσφέρουν τη βοήθεια τους στα διαφορετικά παιδιά, έτσι ώστε να μην παραμελήσουν την μητρική τους γλώσσα, αλλά ο εκπαιδευτικός να σκεφτεί παιδαγωγικούς τρόπους για να συμμετέχει και ο ίδιος στην εκμάθηση και στην ενίσχυση. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τη συμμετοχή της κοινότητας στη μάθηση των παιδιών. Στο αφομοιωτικό μοντέλο, οι εκπαιδευτικοί δεν θέλουν συνεργασία με τους γονείς γιατί θεωρούν ότι αυτοί είναι οι εκπαιδευτικοί και ότι αυτοί θα τους αναπτύξουν μαθησιακά. Ενώ, στο διαπολιτισμικό μοντέλο, οι γονείς έρχονται σε επαφή με τους εκπαιδευτικούς και ενδυναμώνουν τις σχέσεις τους και τα παιδιά νιώθουν πιο αισιόδοξα ως προς την εκπαίδευση.

Το τρίτο κύριο γνώρισμα είναι ο παιδαγωγικός προσανατολισμός, ο οποίος αφορά τον παραδοσιακό μοντέλο μάθησης. Ο παραδοσιακός τρόπος της μάθησης ενισχύει τη μονοδιάστατη μάθηση, ενώ δεν υπάρχει διάλογος ανάμεσα στα παιδιά και στον εκπαιδευτικό και εκείνα λαμβάνουν μια στείρα γνώση χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν την άποψη τους, πάνω στην κοινωνία και στον πολιτισμό. Σε αντίθεση με το τέταρτο κύριο γνώρισμα που είναι η προοδευτική παιδαγωγική, όπου στόχο έχει τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού και παιδιού. Με αυτή την παιδαγωγική μάθηση, τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν την άποψη τους και να την αιτιολογήσουν (Γκόβαρης, 2011).

Είναι αλήθεια ότι, ο διαπολιτισμικός διάλογος σχετίζεται με τη διαπολιτισμική επικοινωνία, την κατανόηση και την συνύπαρξη. Η διαπολιτισμική επικοινωνία μεταξύ δυο ή περισσότερων πολιτισμών προωθεί τις διαφορετικές κουλτούρες και την αναγνώριση άλλων νοοτροπιών και τρόπους ζωής (Pentini, 2005). Παράλληλα, η διαπολιτισμική επικοινωνία ταυτίζεται με την διαπολιτισμική ικανότητα.

Μέσω της διαπολιτισμικής ικανότητας, οι άνθρωποι προσπαθούν να κατανοήσουν την κουλτούρα των μειονοτικών ομάδων, μέσα από τις αξίες τους και τις συμπεριφορές τους. Ο Taylor (1994) επισημαίνει ότι η διαπολιτισμική ικανότητα βοηθά τις μειονοτικές ομάδες να προσαρμοστούν στη χώρα υποδοχής.

Ο Byram (1997) έχει τη ίδια άποψη με τον Taylor (1994) και διευκρινίζει πέντε πλευρές της διαπολιτισμικής ικανότητας. Η πρώτη πλευρά της διαπολιτισμικής ικανότητας είναι οι στάσεις που πρέπει να έχουν οι άλλοι άνθρωποι στις μειονοτικές ομάδες, τα άτομα δηλαδή πρέπει να σέβονται τις κουλτούρες των μειονοτικών ομάδων και αντιστρόφως. Η δεύτερη πλευρά είναι οι γνώσεις της γλώσσας στη χώρα υποδοχής αλλά παράλληλα και τη δική τους. Η τρίτη πλευρά της διαπολιτισμικής ικανότητας είναι τα άτομα των μειονοτικών ομάδων να μαθαίνουν για την καινούργια κουλτούρα έτσι ώστε να την συνδέουν με τη δική τους για να την κατανοήσουν καλύτερα. Η ικανότητα των μειονοτικών ομάδων να εφαρμόζουν τις νέες γνώσεις τους στην καινούργια κουλτούρα μέσω της επικοινωνίας είναι η τέταρτη πλευρά. Στη συνέχεια, η κριτική αποδοχή και αξιολόγηση του εαυτού μας αλλά και του άλλου είναι η πέμπτη πλευρά της διαπολιτισμικής ικανότητας. Εν κατακλείδι, οι πιο πάνω πλευρές βοηθάνε τους ανθρώπους, μέσω του διαπολιτισμικού διαλόγου να αντιληφθούν ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι για να κατανοήσουν τους διαφορετικούς ανθρώπους (Μακράκη & Μακράκης, 2006)

1.1.: Η Εξέλιξη της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Οι ρίζες του όρου «διαπολιτισμική εκπαίδευση» εμφανίζονται την περίοδο μεταξύ 1965 και 1980 στις Η.Π.Α, στο Καναδά και στην Ευρώπη, όπου αρκετός κόσμος έφυγε από την χώρα του, αναζητώντας

μια καλύτερη δουλεία και αποσκοπώντας σε μια αντάξια ζωή. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις ως προς την ιστορική εξέλιξη. Η πρώτη φάση αναφέρεται στις μειονοτικές ομάδες, όπου παραγκωνίζονται από τους ντόπιους που κατοικούν στη χώρα υποδοχής. Την περίοδο αυτή, γίνονταν πολλές φυλετικές διακρίσεις και εξεγέρθηκαν διάφορες εθνοτικές ομάδες εναντίον των ντόπιων για να κατασταλούν στην εκπαίδευση και την κοινωνία οι ανισότητες.

Ταυτοχρόνως, να καλλιεργηθεί ο σεβασμός προς τις μειονοτικές ομάδες για την γλώσσα και την πολιτισμική τους διαφορά. Η δεύτερη φάση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εκφράζει την διαφορά της μητρικής γλώσσας των μειονοτικών ομάδων από τη γλώσσα των ντόπιων. Στη συγκεκριμένη φάση, φαίνονται οι διαφορές μεταξύ των ντόπιων και των μειονοτικών ομάδων από τις στάσεις τους, τον τρόπο ζωής τους, τις κοινωνικές δομές τους αλλά και τον πολιτισμό τους.

Στην τρίτη φάση, η κοινωνία περνά από το στάδιο του «ελλείμματος» στη «διαφορά». Σε αυτή τη φάση γίνεται η ανάδυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η κοινωνία αρχίζει να αντιλαμβάνεται το «διαφορετικό». Η εκπαίδευση προσπαθεί να προβάλλει μια καλή μαθησιακή εμπειρία της γλώσσας της χώρας υποδοχής και μια ανακεφαλαίωση της μητρικής γλώσσας για καλύτερη χρήση. Στην τέταρτη και τελευταία φάση, διαπιστώνεται η αναγνώριση των διαφορετικών πολιτισμών και ότι ο κάθε πολιτισμός είναι μοναδικός και έτσι πρέπει να «αναγνωριστεί» από όλους τους ανθρώπους. Με την εμφάνιση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης οι άνθρωποι μαθαίνουν τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τους σέβονται γλωσσικά και πολιτισμικά (Δαμανάκη, 1997, Μάρκου, 1996).

1.2.: Οι Αρχές και οι Στόχοι της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει κάποιες αρχές και κάποιους στόχους, έτσι ώστε να μην γίνονται διακρίσεις και να μην δημιουργούνται ρατσιστικές αντιλήψεις. Οι αρχές είναι σημαντικές για τη σωστή βάση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην κοινωνία και στην εκπαίδευση. Η ισότητα των πολιτισμών, η αλληλεγγύη και η επικοινωνία με τους άλλους πολιτισμούς, ο σεβασμός προς όλους τους πολιτισμούς αλλά κυρίως προς όλους τους ανθρώπους είναι κάποιες από τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Ζωγράφου, 2003, Δαμανάκη, 1997). Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα πέντε σημεία που επισημαίνει ο Auernheimer για στόχους της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Πρωταρχικό σημείο είναι η κοινωνική μάθηση, όπου στόχο έχει την ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη αλλά κυρίως την συνεργασία προς τους διαφορετικούς πολιτισμούς. Το δεύτερο σημείο είναι αυτό της αντιμετώπισης των πολιτισμικών διαφορών, όπου στοχεύει στη μείωση προκαταλήψεων και την αύξηση της πληροφόρησης για το «διαφορετικό». Το τρίτο σημείο είναι η γενική μόρφωση όλων των πολιτισμών, όπου το σημείο αυτό αναφέρεται κυρίως στο σχολείο και στην κατάργηση του μονοπολιτισμικού προσανατολισμού και την αύξηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Το τέταρτο σημείο είναι η αντιρατσιστική αγωγή, που στόχο έχει να σταματήσει τις ρατσιστικές απόψεις και συμπεριφορές στα σχολεία και στην κοινωνία, Τέλος, το πέμπτο σημείο είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση, που προωθεί τους δίγλωσσους παιδικούς σταθμούς και τη διδασκαλία στα σχολεία των δύο γλωσσών δηλαδή της χώρας καταγωγής και της χώρας υποδοχής (Ζωγράφου, 2003, Γκόβαρης, 2011).

Κεφάλαιο 2

Ρατσισμός

Ο ρατσισμός πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης στην Ευρώπη και στην Αμερική, ανάμεσα σε λευκούς, κίτρινους και μαύρους για να εδραιώσει μια αιώνια ιεραρχία. Οι Pine και Hilliard προβάλλουν τον ρατσισμό ως μια ασθένεια που σκοπό έχει την άρνηση της πραγματικότητας και τις φοβικές αντιδράσεις στη διαφορετικότητα (Coelho, 2007). Ο ρατσισμός είναι κοινωνικό φαινόμενο παρουσίασης προσωπικών στάσεων προς άλλους διαφορετικούς ανθρώπους. Τις περισσότερες φορές, οι άνθρωποι που εκδηλώνουν τον ρατσισμό προς άλλα άτομα, τα περιφρονούν διότι ανήκουν σε διαφορετική πολιτισμική κοινωνία.

Πιο συγκεκριμένα, οι διαφορές που επιφέρουν τις ρατσιστικές συμπεριφορές είναι εθνικές, φυλετικές, θρησκευτικές, πολιτισμικές κτλ. Ρατσισμός ονομάζονται όλες οι προκαταλήψεις και οι στερεοτυπικές σκέψεις που προωθούν και αναπτύσσουν κάποιοι άνθρωποι (Γκόβαρης, 2011). Οι άνθρωποι τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζουν τους διαφορετικούς ανθρώπους αποκλειστικά και μόνο από την ταυτότητα τους και τους ακυρώνουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα (Γαζάκης, Συρρή, & Τάκης, 2014). Χάρη σε αυτές τις ρατσιστικές συμπεριφορές, το Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όρισε το έτος 1997 ως «Ευρωπαϊκό έτος εναντίον του ρατσισμού» (Ρήγα, 2007, Γκότοβος, 1996).

Στη συνέχεια, πολυεθνική είναι μια κοινωνία στην οποία οι ντόπιοι της χώρας υποδοχής και οι πρόσφυγες διαμένουν, συμβιώνουν και αλληλεπιδρούν μαζί και διαφοροποιούνται ανάλογα με τη γλώσσα, το έθνος, τη φυλή, τη θρησκεία και το πολιτισμό τους. Όμως, η στάση που

επικρατεί στις χώρες υποδοχής είναι η άρνηση των ντόπιων να αλληλεπιδράσουν μαζί, λόγω κοινωνικής και πολιτισμικής διαφοράς. Πιο συγκεκριμένα, οι γηγενείς χρησιμοποιούν τον όρο διαφορετικότητα όταν θέλουν να τονίσουν το φύλο, το χρώμα, τη γλώσσα και τη θρησκεία των προσφύγων. Από την πλευρά τους όμως, οι πρόσφυγες προσπαθούν να μεταδώσουν στα άτομα της χώρας υποδοχής ότι η διαφορετικότητα τους είναι φυσιολογική, αφού ανήκουν σε άλλο πολιτισμό και ότι όλοι είναι άνθρωποι (Γκότοβος, 1996, Jelloun, 1998).

2.1.: Χαρακτηριστικά του Ρατσισμού

Τα τρία σημαντικότερα χαρακτηριστικά του ρατσισμού είναι τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις και οι κοινωνικές διακρίσεις, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους. Αρχικά, τα στερεότυπα χαρακτηρίζονται ως γενικές περιγραφές, ερμηνείες και αξιολογήσεις που αποτελούν ισχυρισμούς κάποιων ανθρώπων για κάποιους άλλους χωρίς να τους γνωρίζουν προσωπικά (Τριλίβα, Αναγνωστοπούλου, & Χατζηνικολάου, 2008). Αναμφισβήτητα, η στερεοτυπική συμπεριφορά κάποιων ανθρώπων αποτελεί τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών ανθρώπων που τους επηρεάζουν και τα χαρακτηριστικά αυτής της αντίληψης μπορεί να είναι το χρώμα τους, η ηλικία τους, η καταγωγή τους, η γλώσσα τους και η θρησκεία τους. Βέβαια, οι άνθρωποι δεν γεννιούνται με στερεότυπα, αλλά τα αφομοιώνουν σε μικρή ηλικία, γιατί όταν ένα παιδί έρχεται σε επαφή με ρατσιστικές συζητήσεις στην οικογένεια, τότε αυτό τα αποτυπώνει στο μυαλό του και τα υλοποιεί στη μετέπειτα ζωή του (Γκότοβος, 1996).

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο ορισμός της προκατάληψης. Προκατάληψη εννοούμε τη στάση των ανθρώπων προς τους

διαφορετικούς ανθρώπους, όπου στοχεύουν στην αρνητικότητα και την κοινωνική ταυτότητα των άλλων ατόμων. Η αρνητική στάση των ανθρώπων προς τους διαφορετικούς αρχίζει πριν τους γνωρίσουν, τους αρκεί η διαφορετικότητα (Jelloun, 1998). Τα άτομα που συμπεριφέρονται με ρατσισμό τους ενοχλούν το φύλο, η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη κ.ά., κάποιον ανθρώπων, όπου τους συμπεριφέρονται ως ανίκανα άτομα να ενταχθούν στη δική τους κοινωνία. Οι έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά ηλικίας τριών ετών καταλαβαίνουν ποιοι συμπεριφέρονται με προκατάληψη και ειδικά όταν είναι από το οικογενειακό τους περιβάλλον και μπορούν να επηρεαστούν από αυτή τη στάση (Τριλίβα, Αναγνωστοπούλου, & Χατζηνικολάου, 2008).

Στη συνέχεια, οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα αποτελούν τα διαφορετικά πολιτισμικά στοιχεία που έχει ο κάθε άνθρωπος. Τα άτομα που συμπεριφέρονται με προκαταλήψεις και στερεότυπα δεν τους απασχολεί η συμπεριφορά των διαφορετικών ανθρώπων, αλλά κυρίως η κοινωνική τους ομάδα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συμβίωση δυο διαφορετικών πολιτισμών δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση, αφού υπάρχουν στερεότυπα και προκαταλήψεις, αλλά θα πρέπει ο ντόπιος να σέβεται το διαφορετικό και αντίστοιχα πρέπει και οι μειονοτικές ομάδες να τους αντιμετωπίζουν το ίδιο (Γκότοβος, 1996).

Τα στερεότυπα ενισχύουν την προκατάληψη και την αρνητική στάση. Οι Secord και Backman ισχυρίζονται τέσσερις στάσεις και απόψεις που έχουν οι άνθρωποι προς τις μειονοτικές ομάδες και αντιστρόφως κάποιες φορές. Αρχικά, η πρώτη στάση είναι η ασυμμετρία ως προς την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει ο κάθε άνθρωπος. Η κοινωνική τάξη αποτελείται από την υψηλή, τη μεσαία και τη χαμηλή τάξη που συνήθως αντανακλά την οικονομική ασυμμετρία. Στη συνέχεια, η δεύτερη στάση είναι ο ανταγωνισμός μεταξύ των ντόπιων και των μειονοτικών ομάδων.

Ο ανταγωνισμός που υπάρχει μεταξύ των ντόπιων και των μειονοτικών ομάδων σχετίζεται συνήθως με τις θέσεις εργασίας. Οι ντόπιοι έχουν προκαταλήψεις ως προς τις μειονοτικές ομάδες γιατί αποτελούν χαμηλού κύρους χειρωνακτικά άτομα. Οι μειονοτικές ομάδες, ιδιαίτερα οι πρόσφυγες, μοναδικός τους στόχος είναι να έχουν μια δουλειά, ώστε να βγάλουν τα προς το ζην και να προστατεύουν την οικογένειά τους.

Ακόμη, το μέτρο σύγκρισης που επικρατεί μεταξύ των ντόπιων και των μειονοτικών ομάδων είναι η τρίτη στάση. Οι συγκρίσεις που υπάρχουν μεταξύ τους έχουν να κάνουν και αυτές με τις θέσεις εργασίας. Οι εργοδότες από τη δική τους οπτική γωνιά προτιμούν άτομα με χαμηλό εισόδημα, αλλά τις περισσότερες φορές εκμεταλλεύονται τα άτομα αυτά, δίνοντας τους χαμηλότερο μισθό, βγαίνοντας αυτοί κερδισμένοι και τις πλείστες φορές τα άτομα αυτά είναι πρόσφυγες. Τέλος, η τέταρτη στάση είναι τα στοιχεία της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου. Ειδικά όταν είναι πρόσφυγες, η κοινωνία τους αντιμετωπίζει ως κατώτερους, ανάλογα με την πολιτισμική τους ταυτότητα (Γκότοβος, 1996).

Διάκριση εννοούμε την άδικη συμπεριφορά κάποιου ατόμου σε βάρος κάποιου άλλου, για το λόγο του ότι ανήκει σε διαφορετική κοινωνική ομάδα. Είναι αλήθεια ότι, οι μειονοτικές ομάδες έχουν διαφορετικές στάσεις, συμπεριφορές και πεποιθήσεις από τους ντόπιους, γι' αυτό το λόγο υπάρχουν οι διακρίσεις και η άρνηση της αλληλεπίδρασης με αυτούς. Επιπλέον, ο όρος διάκριση συμπίπτει με τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα. Στην κοινωνική διάκριση υπάρχει η έννοια της προκατάληψης για τα άτομα που βρίσκονται σε κατώτερη κοινωνική τάξη. Επιπρόσθετα, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που φέρονται με κοινωνικές διακρίσεις που αποτελούν κοινωνικά στερεότυπα ακόμα και στον 21^ο αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, αυτές οι συμπεριφορές καθορίζονται ανάλογα με το έθνος, τη φυλή, τη θρησκεία, το φύλο, την ηλικία, την

κοινωνική τάξη και το επάγγελμα των διαφορετικών ανθρώπων.

Αξιοσημείωτη είναι η σύνδεση της προκατάληψης και με τη διάκριση, αφού από τη θεωρία της προκατάληψης καταλήγει στην πράξη της διάκρισης. Κατά τους Simpson και Yinger (1965), η κοινωνική διάκριση προς κάποιο άτομο αφορά ευρύτερα την προκατάληψη απέναντι στην κοινωνική του ομάδα (Γκότοβος, 1996).

Αξίζει να επισημανθούν, οι τρεις μορφές κοινωνικών διακρίσεων στη σύγχρονη κοινωνία. Η πρώτη μορφή είναι η συμβολική, η οποία στοχεύει στη μείωση της αξιοπρέπειας και στον αποκλεισμό κάποιου ανθρώπου. Στη συνέχεια, η δεύτερη μορφή είναι η οικονομική διάκριση, όπου στη συγκεκριμένη μορφή η διάκριση αναφέρεται στη δουλειά, στην οποία οι εργοδότες εκμεταλλεύονται τους εργαζόμενους, πληρώνοντας τους μειωμένο μισθό. Η τρίτη και τελευταία μορφή είναι η φυσική, η οποία αναφέρεται στην ενέργεια της επίθεσης κάποιου ατόμου σε ένα άλλο. Συγκεκριμένα, οι επιθέσεις δεν είναι συμβολικές, αντίθετα σωματικές και ψυχικές. Με άλλα λόγια, οι επιθέσεις που γίνονται μπορεί να είναι απειλές, ξυλοδαρμοί, παρενοχλήσεις και άλλες παρόμοιες ενέργειες που βλάπτουν τη σωματική και την ψυχική ακεραιότητα κάποιου ανθρώπου. Η φυσική αυτή μορφή στη σύγχρονη κοινωνία αποτελεί την πιο συχνή κοινωνική διάκριση. Για την αποφυγή των πιο πάνω μορφών, οι κοινωνικές διακρίσεις πρέπει να σταματήσουν και να μην ενθαρρύνονται από κανένα άτομο (Γκότοβος, 1996).

2.2.: Επιρροές στην ανάπτυξη των ρατσιστικών συμπεριφορών

Οι άνθρωποι δεν γεννιούνται με ρατσιστικές συμπεριφορές αλλά γίνονται ρατσιστές με τις διάφορες επιρροές που δέχονται από το οικείο περιβάλλον τους. Οι πιο σημαντικές επιρροές που δέχεται ένα παιδί είναι

από την οικογένειά του, το σχολείο του και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Πρωταρχικό ρόλο στη ζωή του παιδιού παίζει η οικογένειά του. Από τη γέννησή του και μέχρι τα πέντε του χρόνια, το παιδί προσπαθεί να αναπτυχθεί γλωσσικά, νοητικά και συναισθηματικά, με κύριο σύμμαχο την οικογένειά του. Από τη στιγμή όμως, που η οικογένεια του παιδιού συμπεριφέρεται με στερεότυπα και προκαταλήψεις είναι αδιαμφισβήτητο ότι το παιδί θα συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο.

Για το λόγο αυτό, διακρίνονται τρεις τύποι παιδαγωγικής επίδρασης της οικογένειας προς το παιδί σε σχέση με τα στερεότυπα, την προκατάληψη και την κοινωνική διάκριση. Ο πρώτος τύπος είναι η ανταλλαγή εμπειριών της οικογένειας με το παιδί στην καθημερινή τους ζωή. Οι γονείς αναφέρονται στις μειονοτικές ομάδες μπροστά στο παιδί, αυτό ακούει προσηλωμένο τις συζητήσεις τους και τις θεωρεί σημαντικές. Επίσης, όταν οι γονείς επισημαίνουν μπροστά στο παιδί τις διακρίσεις που υπάρχουν ανάμεσα σε πολιτισμούς, τότε αυτό τα αφομοιώνει και τα εξωτερικεύει μετέπειτα. Ο συγκεκριμένος τύπος είναι πολύ διαδεδομένος στις οικογένειες που εκφράζουν τις ρατσιστικές τους ιδέες μπροστά στα παιδιά (Γκότοβος, 1996).

Στη συνέχεια, ο δεύτερος τύπος παιδαγωγικής επίδρασης είναι ο λόγος της οικογένειας για τις μειονοτικές ομάδες. Μέσα από την ομιλία τους οι γονείς αναφέρουν τα αρνητικά που πιστεύουν ότι έχουν αυτές οι ομάδες και τις κατακρίνουν. Αναμφισβήτητα, το παιδί ακούγοντας αυτές τις φράσεις, τις εντυπώνει στο μυαλό του, έτσι ώστε να γνωρίζει ποια να είναι η στάση του προς τις ομάδες αυτές. Ο τρίτος τύπος της παιδαγωγικής επιρροής αφορά την αλληλεπίδραση της οικογένειας με τις μειονοτικές ομάδες. Εφόσον, οι γονείς εκτός από τα λόγια συνεχίσουν

και στην πράξη μπροστά στα παιδιά τις ρατσιστικές σκέψεις και συμπεριφορές, τότε το παιδί θα ενεργεί ομοίως με την οικογένειά του.

Για να αποφευχθούν οι πιο πάνω επιρροές, μια θετική αντιμετώπιση θα ήταν κάποιο οικείο πρόσωπο της οικογένειας να συμβουλευσει τους γονείς να μην ενημερώνουν τα παιδιά τους για τις ρατσιστικές συμπεριφορές και τις προκαταλήψεις, αλλά να τα αφήσουν μόνα τους να εξερευνήσουν, να ενημερωθούν γι' αυτά τα θέματα και να καταλήξουν στη δική τους ολοκληρωμένη άποψη. Πέρα από αυτό, το οικείο πρόσωπο καλό είναι να συμβουλευσει τους γονείς να προσέχουν τον λόγο τους μπροστά στα παιδιά για να μην ακούνε τις ρατσιστικές τους σκέψεις, αλλά να μάθουν από μόνα τους και να διαμορφώσουν τη δική τους συμπεριφορά που να τους ταιριάζει χωρίς να επηρεάζονται από την οικογένεια τους (Γκότοβος, 1996).

Ο δεύτερος σημαντικός σταθμός των παιδιών είναι το σχολείο, όπου εκεί έρχονται αντιμέτωπα με διάφορες πολιτισμικές ομάδες. Το πολυπολιτισμικό σχολείο μεταδίδει σχετικές γνώσεις στα παιδιά, ώστε να συμπεριφέρονται αναλόγως και να αντιλαμβάνονται τη διαφορετικότητα. Σε ορισμένα όμως πολυπολιτισμικά σχολεία οι μαθητές διαλέγουν τους φίλους τους ανάλογα με τις κοινωνικές τους ταυτότητες. Με αυτούς τους διαχωρισμούς είναι λογικό να υπάρχουν προκαταλήψεις, στερεότυπα και κοινωνικές διακρίσεις στο χώρο του σχολείου. Για την αποφυγή όμως των προκαταλήψεων, των στερεότυπων και των κοινωνικών διακρίσεων σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο, θα πρέπει να υπάρχουν εκπαιδευτικοί που να απορρίπτουν αυτές τις συμπεριφορές και να επιβραβεύουν την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση όλων των μαθητών μεταξύ τους.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί για να καταφέρουν να διατηρήσουν ένα αντιρατσιστικό σχολείο, θα πρέπει να μεταδίδουν σωστές εκπαιδευτικές βάσεις στα παιδιά και θα πρέπει να έχουν στο μυαλό τους ότι τα παιδιά

τις πλείστες ώρες της ημέρας βρίσκονται με την οικογένειά τους, που ίσως επικροτεί τις προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και τις κοινωνικές διακρίσεις (Γκότοβος, 1996).

Για την αποφυγή των προκαταλήψεων στα σχολεία, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να χρησιμοποιούν δυο μηχανισμούς. Ο πρώτος μηχανισμός είναι η αλληλεπίδραση όλων των παιδιών μεταξύ τους. Ο εκπαιδευτικός σε αυτό το μηχανισμό καλό είναι να μοιράσει ρόλους στα παιδιά ανάλογα με τη διαφορετική τους κοινωνική τάξη. Για να αποφευχθούν οι κοινωνικές διακρίσεις, θα πρέπει να αναθέσει στο παιδί με τη χαμηλότερη κοινωνική τάξη ηγετικό ρόλο στην τάξη και στο παιδί με την υψηλότερη κοινωνική τάξη μη ηγετικό ρόλο.

Επιπρόσθετα, ο δεύτερος μηχανισμός είναι η συνεργασία όλων των παιδιών. Ο εκπαιδευτικός θα ενώσει τις δυνάμεις των παιδιών από διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες για να επιλύσουν ένα πρόβλημα μαζί. Με το μηχανισμό αυτό, τα παιδιά συνεργάζονται και αλληλεπιδρούν για τη λύση του προβλήματος, χωρίς να σκέφτονται τη διαφορετικότητα μεταξύ τους (Γκότοβος, 1996). Συμπερασματικά, για την καταπολέμηση του ρατσισμού θα πρέπει τα παιδιά να γνωρίσουν, να κατανοήσουν και να αλληλεπιδράσουν με το διαφορετικό.

Ο τρίτος πιο σημαντικός σταθμός για τα παιδιά σχετικά με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις είναι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, όπως η τηλεόραση, η εφημερίδα, ο κινηματογράφος κ.ά. Μέσα από την ενημέρωση και την ψυχαγωγία που μεταδίδουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, τα παιδιά τα αποτυπώνουν ως αντιλήψεις και συμπεριφορές ως ορθές. Πιο συγκεκριμένα, η τηλεόραση προσπαθεί να προωθήσει την πολιτική της χώρας και ενημερώνει τον κόσμο με βάση δύο κυρίως άξονες. Ο ένας είναι όταν οι υπόλοιπες χώρες βρίσκονται σε κίνδυνο, είτε από πολέμους είτε από καταστροφές και ο δεύτερος προσπαθεί να

μεταδώσει τα εξωτικά τοπία των άλλων χωρών ή δημόσιες εκδηλώσεις. Σχεδόν, κανένα μέσο μαζικής επικοινωνίας δεν προβάλλει την καθημερινότητα των άλλων πολιτισμών, με το οποίο τα παιδιά και οι ενήλικες θα μάθουν για την κουλτούρα τους και τον διαφορετικό πολιτισμό τους (Τρίλιβα, Αναγνωστοπούλου, & Χατζηνικολάου, 2008) .

Κεφάλαιο 3

Πρόσφυγες

Το 2001 στις 20 Ιουνίου ορίστηκε να τιμάται κάθε χρόνο η Παγκόσμια Ημέρα των Προσφύγων. Η λέξη πρόσφυγας είναι πολύ διαδεδομένη στη παγκόσμια ιστορία, αλλά τελικά τι στ' αλήθεια είναι ο πρόσφυγας; Ο όρος πρόσφυγας αναφέρεται σε άτομα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και τη χώρα τους, λόγω των συγκρούσεων ή των διώξεων. Οι διώξεις που αναγκάζουν τους ανθρώπους να γίνουν πρόσφυγες οφείλονται είτε στη φυλή τους, είτε στη θρησκεία τους, είτε στην εθνικότητα τους, είτε στις πολιτικές τους πεποιθήσεις (Agency T. U., 2001, Πρόσφυγες, 2001).

Αδιαμφισβήτητα, οι πρόσφυγες δεν έχουν επιλογή στο να μείνουν ή στο να φύγουν από τη χώρα καταγωγής τους όταν υπάρχουν διώξεις και τις περισσότερες φορές δεν έχουν ούτε επιλογή για τη χώρα που θα τους φιλοξενήσει, όπου μπορεί στη χώρα που θα φτάσουν να μην γνωρίζουν κανένα, αλλά και να μην βρίσκεται κάποιος της δικής τους πολιτισμικής κοινωνίας. Υπάρχουν και άτομα που έχουν σχεδιάσει τη μετανάστευσή τους και έχουν προετοιμαστεί ψυχικά, σωματικά αλλά και οικονομικά. Γι' αυτούς τους ανθρώπους, η μετάβαση είναι πολύ πιο εύκολη σε μια άλλη χώρα. Αντίθετα, οι άνθρωποι που διώχονται από τη χώρα καταγωγής τους δεν έχουν τον απαιτούμενο χρόνο για να προετοιμαστούν ψυχικά και οικονομικά. Η μετάβαση σε αυτή την περίπτωση είναι ιδιαίτερα δύσκολη, άσχετα αν πολλοί πρόσφυγες είναι αισιόδοξοι στο να δοκιμάσουν καινούργιες εμπειρίες και να γνωρίσουν μια καινούργια γλώσσα (Coelho, 2007).

Με τη φυγή οι πρόσφυγες από τις χώρες καταγωγής τους γίνονται συχνά μάρτυρες πολέμου, βίας, κακοποίησης ανθρώπων ακόμα και θανάτου.

Επιπλέον, με την εξορία των προσφύγων από την πατρίδα τους φθάνουν στις χώρες υποδοχής, όπου εκεί διαμένουν σε προσφυγικές κατασκηνώσεις μέχρι να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες και να τους παρέχεται άσυλο. Οι προσφυγικές κατασκηνώσεις συνήθως είναι υπό άθλιες συνθήκες, μη υγιεινές και επικίνδυνες τις περισσότερες φορές (Coelho, 2007). Πιο συγκεκριμένα, με την απουσία της υγιεινής φροντίδας στους καταυλισμούς, λογικό είναι κάποιοι πρόσφυγες να αρρωσταίνουν. Η επιδημία της χολέρας είναι μια συχνή αρρώστια στους καταυλισμούς. Η χολέρα είναι δύσκολο να αντιμετωπιστεί ειδικά σε άθλιες συνθήκες επιβίωσης. Τα αποτελέσματα της χολέρας είναι ο υποσιτισμός και στο τέλος επέρχεται ο θάνατος (Πρόσφυγες, 2001).

Ένας Βρετανός δημοσιογράφος επισημαίνει τις δυσμενείς συνέπειες της χολέρας σε μια λονδρέζικη εφημερίδα. « Η χολέρα προκαλεί απαίσιο και εξευτελιστικό θάνατο. Η μόνη σωτηρία είναι ότι ο θάνατος επέρχεται σχετικά σύντομα. Οι θάλαμοι των ασθενών βρίσκονται δυο κτίρια πίσω από το κύριο κτιριακό συγκρότημα του νοσοκομείου. Δεν υπάρχουν κρεβάτια. Οι ασθενείς είναι ξαπλωμένοι σε λαμαρίνες, οι οποίες καλύπτουν συγκεκριμένη έκταση. Η ασθένεια προκαλεί ανεξέλεγκτη διάρροια και εμετό, που λερώνουν τον τόπο. Όσοι αντέχουν σαλεύουν αδύναμα τα χέρια τους. Οι υπόλοιποι είναι μελανιασμένοι, με τις μύγες να τους περιτριγυρίζουν. Μεταξύ τους υπάρχουν άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών» (Πρόσφυγες, 2001, σ. 75).

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι τα άτομα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα καταγωγής τους, λόγω διώξεων ή πολέμων δεν έχουν καμία βοήθεια από το δικό τους κράτος και τις περισσότερες φορές η ίδια τους η πατρίδα τους διώκει (Agency T. U., Protection, 2001). Γι' αυτό το λόγο, οι πρόσφυγες ζητάνε άσυλο από τις χώρες υποδοχής για να προστατευτούν από τις διώξεις και τους πολέμους. Οι αιτούντες άσυλο

όμως, βρίσκονται αρκετό καιρό στην αναμονή για τη διαδικασία εξέτασης, αφού για την παροχή ασύλου χρειάζεται αρκετός καιρός για έγκριση (Πρόσφυγες, 2001, Agency T. U., 2001). Για την προστασία των προσφύγων έχουν χρέος κυρίως οι χώρες υποδοχής και ασύλου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες που εγκαταλείπουν τη χώρα καταγωγής τους από δική τους επιλογή προς μια άλλη χώρα, η μετάβαση τους είναι πιο ομαλή. Αντίθετα, οι πρόσφυγες που διώχνονται από την πατρίδα τους, η μετάβαση τους είναι πιο σκληρή και πιο αγχωτική. Οι πρόσφυγες στη διαδρομή προς τη χώρα υποδοχής μπορεί να γίνουν μάρτυρες δολοφονιών και εγκλημάτων. Στη συνέχεια, οι πρόσφυγες από τη μετάβαση της χώρας καταγωγής τους προς τη χώρα υποδοχής περνούν από τέσσερα στάδια επιπολιτισμού και προσαρμογής.

Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο στάδιο του επιπολιτισμού είναι η άφιξη και οι πρώτες εντυπώσεις των προσφύγων από τη χώρα υποδοχής. Το πρώτο διάστημα οι πρόσφυγες στη χώρα υποδοχής νιώθουν αισιοδοξία και χαλάρωση που βρίσκονται μακριά από πολέμους και διώξεις, αλλά ταυτόχρονα έχουν και το άγχος για την πορεία της ζωής τους. Το δεύτερο στάδιο είναι το πολιτισμικό σοκ. Μετά τη γνωριμία των προσφύγων με το πολιτισμό της χώρας υποδοχής, η αισιοδοξία και η χαλάρωση μειώνεται και αυξάνεται το άγχος για τις διαφορές των δυο πολιτισμών ως προς τις εμπειρίες και τις αξίες.

Επιπρόσθετα, το τρίτο στάδιο του επιπολιτισμού είναι η ανάκαμψη και η αισιοδοξία. Στο στάδιο αυτό, το άγχος αρχίζει να μειώνεται και στη θέση του έρχεται η αυτονομία και η αυτοπεποίθηση. Το άγχος όμως δεν μειώνεται τελείως, αφού βρίσκονται υπό πίεση για την επιβίωση τους, αλλά οι πρόσφυγες με αρκετές προσπάθειες αρχίζουν να ξεφεύγουν από τις δυσκολίες που βιώνουν και να σκέφτονται πιο θετικά. Τέλος, το τέταρτο και τελευταίο στάδιο είναι ο επιπολιτισμός. Μέσα από τις

διώξεις το κάθε άτομο υποβιβάζει την ταυτότητα του για να γνωρίσει τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής, αλλά θα πρέπει ο κάθε άνθρωπος να αποδέχεται την ταυτότητα των άλλων όσο διαφορετική κι αν είναι σε σχέση με τη δική του (Coelho, 2007).

Αναμφισβήτητα, δεν περνάνε όλοι οι πρόσφυγες από όλα τα στάδια του επιπολιτισμού. Κάποιοι πρόσφυγες μπορεί να τα περάσουν όλα, αλλά υπάρχουν και κάποιοι που μπορεί να περάσουν μόνο το πρώτο στάδιο και να μην μπορούν να συνεχίσουν στο επόμενο. Αυτό διαφέρει ανάλογα με το άτομο, την ηλικία του, την κοινωνική του τάξη, αλλά και την προσωπικότητά του. Τα στάδια του επιπολιτισμού και της προσαρμογής είναι ιδιαίτερα δύσκολα για τους πρόσφυγες αφού παράλληλα επιθυμούν και την αποδοχή των ανθρώπων της χώρας υποδοχής και αυτό είναι ιδιαίτερα στρεσογόνο γι' αυτούς και τους εμποδίζει στην ομαλή μετάβαση στα επόμενα στάδια (Coelho, 2007).

Με την έναρξη ενός πολέμου όλοι οι άνθρωποι απειλούνται. Αρχικά, οι γυναίκες γίνονται θύματα βιασμού τις περισσότερες φορές και οι άντρες εξαναγκάζονται να στρατολογηθούν ή θανατώνονται. Το πιο σκληρό όμως σε ένα πόλεμο είναι ότι στρατολογούνται τα παιδιά ως στρατιώτες χωρίς τη θέλησή τους. Τα προβλήματα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά και οι πλείστοι άνθρωποι που βιώσαν τον πόλεμο ίσως να τα έχουν περάσει. Για την αντιμετώπιση όμως αυτών των προβλημάτων υπάρχουν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις, αφού τα κράτη δεν είναι συνήθως διατεθειμένα να εμπλακούν στον πόλεμο και να προστατεύσουν όλους τους ανθρώπους (Πρόσφυγες, 2001).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις 17 Δεκεμβρίου του 2018 ολοκληρώθηκε το Παγκόσμιο Σύμφωνο για τους Πρόσφυγες από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη της Ύπατης Αρμοστείας, τους διεθνείς οργανισμούς, τους πρόσφυγες και την

κοινωνία των πολιτών. Βασικός σκοπός του Παγκόσμιου Συμφώνου για τους Πρόσφυγες είναι η διεθνής συνεργασία για τη επίλυση των προβλημάτων των προσφύγων, όπου τονίζεται ότι χωρίς τη διεθνή συνεργασία είναι αρκετά δύσκολο να λυθούν τα προβλήματα. Επιπλέον, οι βασικοί στόχοι του συμφώνου αυτού είναι η μείωση της πίεσης που ασκείται στις χώρες υποδοχής και η βελτίωση της αυτοπεποίθησης των προσφύγων (Agency T. U., 2001).

3.1.: Η Εμφάνιση των Προσφύγων

Προς το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτοι πρόσφυγες, οι οποίοι ήταν ενάμισι εκατομμύριο «Λευκοί Ρώσοι», επτακόσιες χιλιάδες Βούλγαροι, ένα εκατομμύριο Έλληνες και εκατοντάδες χιλιάδες Γερμανοί, Ούγγροι και Ρουμάνοι. Έπειτα από κάποια χρόνια, ο εμφύλιος πόλεμος κατέκλυσε την Ισπανία και τότε διέσπειρε καινούργια ομάδα προσφύγων προς όλη την Ευρώπη. Χρόνο με τον χρόνο, όλο και καινούργια κύματα εμφανίζονταν. Αυτή τη φορά, στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το Μάιο του 1945, όπου περισσότερα από 40.000.000 άτομα μετακινήθηκαν προς την Ευρώπη. Η μόνη βοήθεια των προσφύγων την περίοδο εκείνη ήταν ο IRO, μια διεθνής οργάνωση που επίλυε τα προβλήματα των προσφύγων και τους βοηθούσε στον επαναπατρισμό, στην καταγραφή, στην παροχή φροντίδας και στη μετακίνηση. Εκτός από αυτή την διεθνή οργάνωση δεν υπήρχε καμία άλλη βοήθεια προς τους πρόσφυγες (Πρόσφυγες, 2001, Arendt, Agamben, & Traverro, 2015).

Επίσης, το 1990 άρχισαν και πάλι οι πόλεμοι, όπου σκοπό είχαν τα ισχυρά κράτη να αποδυναμώσουν τα αδύναμα, γι' αυτό το λόγο οι εξοπλισμοί που χρησιμοποιήσαν για τον πόλεμο ήταν αρκετά

καταστροφικοί, έτσι ώστε να πετύχουν το σκοπό τους. Με την αποδυνάμωση πολλών κρατών στη μεταψυχροπολεμική περίοδο, οι άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα καταγωγής τους, λόγω της εθνικής τους ταυτότητας για να μην καταδικαστούν σε θάνατο (Πρόσφυγες, 2001).

Μετά από αρκετά χρόνια, οι πρόσφυγες άρχισαν και αυξάνονται στην Ευρώπη. Πιο συγκεκριμένα, το 2016 υπολογίζονται ότι 362.000 πρόσφυγες προσπαθούν να διαφύγουν από τη χώρα καταγωγής τους από τη Μεσόγειο Θάλασσα, ενώ 181.400 πρόσφυγες κατέφθασαν στην Ιταλία, 173.450 στην Ελλάδα και οι υπόλοιποι σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης, το 2017 υπολογίζονται να έχουν εισέλθει στην Ευρώπη 105.000 πρόσφυγες. Πολλοί πρόσφυγες πεθαίνουν κατά την επιδίωξη τους να γλυτώσουν από τις διώξεις και τους πολέμους, κυρίως στη θάλασσα, υπάρχουν οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για την διάσωση των ατόμων από τη θάλασσα.

Οι καινούργιες καταγραφές που έγιναν στην Ευρώπη υπολογίζουν ότι το 2018 ο αριθμός έχει φτάσει τους 20.4 εκατομμύρια πρόσφυγες. Η Μελίσα Φλέμινγκ της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών επισημαίνει ότι «Η απλή αλήθεια είναι ότι οι πρόσφυγες δεν θα κινδύνευαν τη ζωή τους σε ένα ταξίδι τόσο επικίνδυνο εάν θα μπορούσαν να ευδοκιμήσουν εκεί που είναι» (Agency T. U., Europe situation, 2001, Agency T. U., Refugees, 2001).

3.2.: Ασυνόδευτα παιδιά

Ο όρος ασυνόδευτα παιδιά αναφέρεται στα παιδιά κάτω των 18 χρόνων που αποχωρίζονται ή χάνουν τα μέλη της οικογένειάς τους στο δρόμο της εξορίας ή φεύγουν από μόνα τους από τη χώρα καταγωγής τους για να

επιβιώσουν από τους πολέμους. Τα παιδιά είναι τα θύματα του πολέμου, όπου γίνονται μάρτυρες σε σκοτωμούς, δολοφονίες που μπορεί να έχουν συμβεί μπροστά στα μάτια τους (Coelho, 2007). Με την άφιξη των ασυνόδευτων παιδιών στη χώρα υποδοχής είναι αρκετά ευάλωτα αφού αναγκάζονται να αποχωριστούν την οικογένειά τους χωρίς τη θέλησή τους. Στη χώρα υποδοχής εγκυμονούν πολλοί κίνδυνοι, όπως σεξουαλικοί, φυλετική βία, κίνδυνοι ασφαλείας και αυτό τους καταβάλλει ψυχολογικά. Όταν ένα ασυνόδευτο παιδί οριστεί ως πρόσφυγας τότε είναι υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας, σύμφωνα με το καθεστώς του πρόσφυγα (Πρόσφυγες, 2001, Agency T. U., 2001).

Με την άφιξη των ασυνόδευτων παιδιών στην ελληνική χώρα, το κράτος είναι υπεύθυνο να καλέσει Εισαγγελέα, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την προστασία και την ασφάλεια του κάθε ανηλίκου. Έπειτα, τα ανήλικα παιδιά είναι υπεύθυνα να κάνουν αίτηση για να σταλθούν σε ασφαλή περιβάλλον για ανηλίκους, όμως την αίτηση αυτή είτε την κάνει ο αρμόδιος Εισαγγελέας του παιδιού είτε το ίδιο το παιδί όταν είναι άνω των 15 χρονών. Στη συνέχεια, όταν εξεταστεί η αίτηση των ανήλικων παιδιών από την Υπηρεσία Ασύλου, τότε τα καλούν για συνέντευξη και έπειτα τα μοιράζουν στις διάφορες δομές φιλοξενίας που υπάρχουν στο ελληνικό κράτος. Πέρα από αυτό, όταν ένα ανήλικο παιδί δηλώσει ότι κάποιος από τα συγγενικά του πρόσωπα διαμένει σε χώρα τη Ευρωπαϊκής Ένωσης και ακολουθεί το κανονιστικό του «Δουβλίνου III», τότε την ξαναεξετάζουν και κάνουν προσπάθειες για επαναπατρισμό του ανήλικου παιδιού (Ελληνική Δημοκρατία, Ασυνόδευτοι Ανήλικοι, 2014).

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών, η UNICEF και η IRC ενώθηκαν και οργάνωσαν ένα χάρτη πορείας, για να διασφαλιστεί η ασφάλεια των ασυνόδευτων παιδιών. Οι πρώτοι στόχοι του χάρτη αυτού είναι ο εντοπισμός των παιδιών και η καταγραφή τους. Σύμφωνα με τον

πιο πάνω χάρτη, η Diane Goodman, η οποία είναι Αναπληρωτής Διευθυντής του γραφείου της Έπασης Αρμοστείας, δήλωσε ότι «Πολλά από τα παιδιά έχουν βιώσει φοβερή βία, σεξουαλική κακοποίηση, εμπορία και συναισθηματική και ψυχολογική πίεση όχι μόνο κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους αλλά και στην ίδια την Ευρώπη. Αξίζουν καλύτερη προστασία και φροντίδα από την Ευρώπη. Όλες οι ενέργειες και οι αποφάσεις πρέπει να έχουν στο επίκεντρο τα συμφέροντα του παιδιού. Μπορούμε όλοι να συμβεί αυτό και ο Χάρτης Πορείας μας δείχνει πώς» (Agency T. U., Europe: new Roadmap to improve the situation of unaccompanied and separated refugee and migrant children, 2001).

Επίσης, η David McLoughlin είναι Αναπληρωτής Διευθυντής της UNICEF για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, η οποία τόνισε ότι «Τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών που ταξιδεύουν μόνα στην Ευρώπη έχουν πάρει μονοπάτια που χαρακτηρίζονται από κίνδυνο, γραφειοκρατικές καθυστερήσεις και αβεβαιότητα σε κάθε βήμα – ακόμα και στον προορισμό τους» (Agency T. U., Europe: new Roadmap to improve the situation of unaccompanied and separated refugee and migrant children, 2001).

Κεφάλαιο 4

Ύπατη Αρμοστεία

Η Ύπατη Αρμοστεία ιδρύθηκε το 1950 μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου με έδρα τη Γενεύη, με σκοπό να ικανοποιήσει τις ανάγκες και την προστασία των προσφύγων από τις διώξεις και τους εκτοπισμούς (Πρόσφυγες, 2001, Agency T. U., 2001). Με την ίδρυση της Ύπατης Αρμοστείας δημιουργήθηκε και η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Καθεστώς των προσφύγων στις 28 Ιουλίου 1951, το οποίο είναι το νομικό κείμενο για την προστασία, την υλοποίηση των αναγκών των προσφύγων και ορίζει ποιος ονομάζεται πρόσφυγας και ποιος μετανάστης, το οποίο επικυρώθηκε από 145 χώρες. Η Σύμβαση του ΟΗΕ είναι σημαντική για τους πρόσφυγες για δυο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι ότι ονομάζει πρόσφυγες αυτούς που έχουν εκτοπιστεί από τη χώρα καταγωγής τους σε μια άλλη χώρα, ενώ αυτούς που έχουν εκτοπιστεί εντός της πατρίδας τους όχι. Ο δεύτερος λόγος που είναι σημαντική η Σύμβαση του ΟΗΕ είναι ότι υποχρεώνει τα κράτη που έχουν συμφωνήσει με τη σύμβαση αυτή να βοηθά και να παραχωρεί άσυλο στους πρόσφυγες και όχι να τους επαναπατρίζει στη χώρα καταγωγής τους, όπου διατρέχουν κίνδυνο δίωξης (Πρόσφυγες, 2001).

Η Ύπατη Αρμοστεία βοηθάει άτομα που είναι πρόσφυγες, επαναπατρισθέντες, ανιθαγενείς, εσωτερικά εκτοπισμένοι και αιτούντες άσυλο, με πρωταρχικό στόχο την προφύλαξη των δικαιωμάτων τους και το δικαίωμα τους να ζητήσουν άσυλο σε μια άλλη ασφαλή χώρα. Επιπρόσθετα, η Ύπατη Αρμοστεία εξασφαλίζει στα άτομα που χρειάζονται βοήθεια, προστασία, υπηρεσίες υγείας, στέγαση και εκπαίδευση στα παιδιά. Εκτός από την παροχή απαραίτητων αγαθών στους πρόσφυγες, κοπιάζουν για τη λύση των προβλημάτων τους. Οι λύσεις των προβλημάτων των προσφύγων είναι ο εθελοντικός

επαναπατρισμός, η ενσωμάτωση στη χώρα ασύλου και η μετεγκατάστασή τους από τη χώρα ασύλου σε τρίτη χώρα.

Αξίζει να σημειωθούν και τα άτομα που εργάζονται για την Ύπατη Αρμοστεία. Ο οργανισμός αυτός έχει 10.966 άτομα σε 134 χώρες, για να παρέχουν τη βοήθεια τους σε άτομα που την χρειάζονται. Περίπου το 7% των εργαζομένων εργάζονται στη Γενεύη, το 6% των εργαζομένων στις υπόλοιπες χώρες που εντάχθηκαν στην Ύπατη Αρμοστεία και το υπόλοιπο 87% βρίσκονται στα πεδία μάχης για έκτακτες ανάγκες και παροχή βοήθειας στα θύματα του εκτοπισμού. Σε μια έκτακτη ανάγκη, τα άτομα της Ύπατης Αρμοστείας προσφέρουν στους εκτοπισμένους καθαρό νερό, συνθήκες υγιεινής, ιατρική περίθαλψη, κουβέρτες, στέγαση, οικιακά αντικείμενα και κάποιες φορές φαγητό. Επίσης, σε μια έκτακτη ανάγκη όπου χρειάζεται να παραστεί η Ύπατη Αρμοστεία θα είναι ο υπεύθυνος οργανισμός για ό,τι χρειαστεί σε μια τέτοια περίπτωση και αυτό έχει υποστηριχθεί από το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ (Πρόσφυγες, 2001, Agency T. U., 2001).

Σε μια έκτακτη ανάγκη η Ύπατη Αρμοστεία το πρώτο πρόβλημα που προσπαθεί να διασφαλίσει είναι τα καταλύματα των προσφύγων και γι' αυτό τους παρέχουν σκηνές και πλαστικά καταλύματα. Στη συνέχεια, οι πρόσφυγες που αναγκάζονται να διαμένουν σε καταλύματα της αστικής περιοχής, τις περισσότερες φορές μοιράζονται το καταφύγιό τους με άλλα άτομα, λόγω του υπέρογκου πληθυσμού προσφύγων στις αστικές περιοχές (Agency T. U., Shelter, 2001).

Αξιοσημείωτο είναι το έργο της Ύπατης Αρμοστείας όλα αυτά τα χρόνια αναφορικά με τους πρόσφυγες. Με την ίδρυσή της, η Ύπατη Αρμοστεία ήταν μια πολύ μικρή οργάνωση χωρίς χρηματική βοήθεια, αλλά δεν την εμπόδισε αυτό στο να συνεισφέρει στους πρόσφυγες. Ο μόχθος και ο κόπος της ανταμείφθηκε το 1954, όταν κέρδισε το Βραβείο Νόμπελ

Ειρήνης. Το σημαντικό έργο της Ύπατης Αρμοστείας ξεκίνησε το 1956 με την Ουγγρική επανάσταση, όπου απομάκρυναν 200.000 ανθρώπους από την χώρα καταγωγής τους προς την Αυστρία για να αποφευχθούν οι διώξεις. Στη συνέχεια, το 1956 η Ύπατη Αρμοστεία αποφάσισε ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του οργανισμού και η απόφαση αυτή σφραγίστηκε βάση του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Οι δράσεις της Ύπατης Αρμοστείας άρχισαν ενεργά τη δεκαετία του 1970, οπότε η Νοτιοανατολική Ασία βρισκόταν σε κρίση και η Ύπατη Αρμοστεία έδωσε το παρόν της για να βοηθήσει τους πρόσφυγες, μετά από αυτήν την κρίση, αναδύθηκε η υπόθεση των προσφύγων στο Μπαγκλαντές.

Έπειτα, η επόμενη της δράση ήταν για την Ινδοκίνα, όπου κατασκεύασαν καταυλισμούς για την ασφάλεια 2.000.000 προσφύγων, από την Καμπότζη, το Λαός και το Βιετνάμ. Οι συνεχείς δράσεις της Ύπατης Αρμοστείας συνεχίστηκαν και το 1980. Εκείνη τη δεκαετία βοήθησαν το Κέρασ της Αφρικής, την Κεντρική Αμερική και το Αφγανιστάν, όπου υπήρχαν αρκετές κρίσεις. Μετά τον ψυχρό πόλεμο και αρκετούς άλλους πολέμους, η Ύπατη Αρμοστεία άρχισε να βοηθά τους πρόσφυγες με τον επαναπατρισμό τους. Τη δεκαετία αυτή η συμβολή του ΟΗΕ ήταν ιδιαίτερα σημαντική αφού ορίστηκε ως διαμεσολαβητής για την ειρήνη σε όλες τις χώρες. Από το 1944 μέχρι και το 1988 ο ΟΗΕ κατάφερε να ειρηνεύσει 21 χώρες. Με όλες αυτές τις δράσεις το 1981 τιμήθηκε και πάλι η Ύπατη Αρμοστεία με το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για το έργο της προς όλους τους πρόσφυγες παγκοσμίως.

Επίσης, το 1990 άρχισαν και πάλι οι μεγάλες κρίσεις και αυτή τη φορά ήταν στο βόρειο Ιράκ, την πρώην Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα, όπου εκείνη την περίοδο ήταν δύσκολος καιρός για τους πρόσφυγες. Όμως, η Ύπατη Αρμοστεία δεν έμεινε ανενεργή, αλλά ακόμα και στο πεδίο του

πολέμου παρευρέθηκε (Agency T. U., 2001, Πρόσφυγες, 2001). Όλα αυτά τα χρόνια, η Ύπατη Αρμοστεία έχει βοηθήσει πάνω από 50 εκατομμύρια πρόσφυγες για να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους και να είναι ασφαλείς (Agency T. U., 2001).

4.1.: Η Ύπατη Αρμοστεία της Ελλάδας

Η Ελλάδα εντάχθηκε στον οργανισμό της Ύπατης Αρμοστείας το Μάρτιο του 1952 και το σώμα του τοπικού οργανισμού φθάνει τα 330 άτομα. Η Ύπατη Αρμοστεία παρουσιάζεται στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στον Έβρο, στη Λέσβο, στη Χίο, στη Σάμο, στη Λέρο, στην Κω, στη Ρόδο, στα Ιωάννινα, στη Λάρισα και στη Καβάλα, όπου βρίσκονται τα περισσότερα κύματα προσφύγων, αφού από τον Ιούνιο του 2013 εντάχθηκε η Ελλάδα ως χώρα ασύλου. Η Ύπατη Αρμοστεία της Ελλάδας συνεργάζεται με τις ελληνικές αρχές, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους αιτούντες ασύλου, όπου η δράση της είναι απλά συμβουλευτική για την προστασία των προσφύγων.

Με την ένταξη της Ελλάδας ως χώρα ασύλου, ορίστηκε ως η μόνη αρμόδια για να ελέγχει της αιτήσεις για την προστασία των προσφύγων και το αν θα πρέπει να εγκριθεί η αίτηση, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, την ευρωπαϊκή και την εθνική νομοθεσία. Τις αιτήσεις που απορρίπτει η Υπηρεσία Ασύλου είναι υπεύθυνη η Αρχή των Προσφύγων να τις ξαναεξετάσει. Από την άλλη, η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης καταγράφει τα στοιχεία και τις ανάγκες των προσφύγων κατά την άφιξή τους στην Ελλάδα (Agency T. U., 2001).

Η Υπηρεσία Ασύλου δέχεται αιτήσεις ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο στη χώρα καταγωγής τους λόγω της φυλής τους, της θρησκείας τους, της εθνικότητάς τους, των πολιτικών τους πεποιθήσεων, ακόμα λόγω

εμφυλίων πολέμων. Επίσης, η Υπηρεσία Ασύλου αποδέχεται άτομα που καταφθάνουν στην Ελλάδα από χώρες που εφαρμόζουν το Κανονισμό του «Δουβλίνου III». Οι χώρες που εφαρμόζουν αυτό τον κανονισμό είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία, η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κύπρος, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Πολωνία κ.ά. (Agency T. U., 2001, Ελληνική Δημοκρατία, Ποιος μπορεί να κάνει αίτηση, 2014) .

Όπως προαναφέρθηκε, η Αρχή των Προσφύγων εξετάζει για δεύτερη φορά τις αιτήσεις που απορρίπτει η Υπηρεσία Ασύλου, η οποία αποτελείται από την αξιόπιστη Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία. Η Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία χωρίζεται σε έξι τμήματα, όπου το πρώτο τμήμα είναι η νομική υποστήριξη και το δεύτερο είναι το τμήμα της διοικητικής υποστήριξης. Το τρίτο τμήμα που αποτελείται από την Κεντρική Διοικητική Υπηρεσία είναι το οικονομικό. Έπειτα, ακολουθούν δυο δικαστικοί λειτουργοί και το τέταρτο τμήμα ανήκει σε Έλληνα πολίτη που κατέχει πτυχίο Πανεπιστημίου σχετικά με τις σπουδές του Κοινωνικού Λειτουργού, αλλά σε γνώσεις πάνω στο ζήτημα των προσφύγων (Ελληνική Δημοκρατία, Αρχή Προσφύγων, 2014).

Αξίζει να σημειωθεί και η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Η συγκεκριμένη υπηρεσία αποτελείται από τη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής και την Γραμματεία της Υποδοχής και Ασύλου, που σκοπό έχουν την καλύτερη υποδοχή αλλά και τη σωστή ταυτοποίηση των ατόμων που φθάνουν παράνομα στο ελληνικό κράτος. Με την άφιξη των μεταναστών στην Ελλάδα, η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης προσπαθεί να συλλέξει κάποια στοιχεία για τα άτομα αυτά, αφού εισέρχονται παράνομα. Το πρώτο πράγμα που διερευνά η υπηρεσία αυτή είναι η εξακρίβωση της ταυτότητάς τους και την καταγράφει, ώστε να διερευνηθεί εάν πρέπει να τους παρέχουν άσυλο ή

όχι. Επίσης, γίνονται κάποιοι τυπικοί ιατρικοί έλεγχοι, στα άτομα που εξορίστηκαν από πολέμους (Ελληνική Δημοκρατία, Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης, 2014).

Το έργο της Ύπατης Αρμοστείας της Ελλάδας ήταν αρκετά ενεργό, όμως το 2015 υπήρχε αυξημένο κύμα προσφύγων και έτσι η ελληνική χώρα ανήμπορη να ανταπεξέλθει στο μεγάλο κύμα, ζήτησε βοήθεια από την Ύπατη Αρμοστεία και την αντιμετώπισαν ως έκτακτη κατάσταση. Μετά από το μεγάλο κύμα που κατέφθασε στην Ελλάδα, η Ύπατη Αρμοστεία ενίσχυσε το προσωπικό της με περισσότερα άτομα σε όλους τους χώρους που παρουσιάζεται. Η Ύπατη Αρμοστεία μαζί με το ελληνικό κράτος παρείχαν στους πρόσφυγες αντικείμενα πρώτης ανάγκης, όπως υπηρεσίες υγείας, ψυχολογική υποστήριξη, εκπαίδευση για τα ανήλικα παιδιά, ακόμα και τη διαμονή τους.

Στη συνέχεια, το 2017 η Ύπατη Αρμοστεία μείωσε τη δράση της στον ελληνικό χώρο, αφού οι πρόσφυγες μειώθηκαν αρκετά και άρχισε να παραδίδει τη σκυτάλη στους εθνικούς φορείς ώστε να διασφαλίσουν την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Η Ύπατη Αρμοστεία μπορεί να απομακρύνθηκε από τις υπηρεσίες που είχε στην Ελλάδα, όμως δεν σταμάτησε να τη στηρίζει για την προστασία και τη λύση που χρειάζονται οι πρόσφυγες (Agency T. U., 2001).

Κεφάλαιο 5

Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανήλικων

Η Άρσις είναι μια κοινωνική μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία δημιουργήθηκε το 1992 για να προστατεύσει ανήλικα παιδιά, ηλικίας 15 έως 18 χρονών. Η οργάνωση αυτή έχει υπό την προστασία της παιδιά που προέρχονται από πόλεμο, φτώχεια, παραμελημένα από την οικογένειά τους, κακοποιημένα, παιδιά που βίωσαν ρατσισμό και έλλειψη στέγης και τους παρέχει βοήθεια να αναπτυχθούν. Αποστολή της μη κυβερνητικής οργάνωσης είναι δράση κατά του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών και η υποστήριξη των ανήλικων παιδιών και του προσωπικού της οργάνωσης. Το έργο του οργανισμού αυτού είναι η μετάδοση αξιών και ισότιμης κοινωνικής τάξης όλων των παιδιών (ΑΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων, 2020).

Τα κεντρικά γραφεία της Άρσις βρίσκονται στην Αθήνα και δραστηριοποιείται σε αρκετές πόλεις της Ελλάδας, όπως στο Μεταξουργείο της Αθήνας, στο Ωραιόκαστρο της Θεσσαλονίκης, στην Πυλαία της Θεσσαλονίκης, στη Μακρινίτσα του Βόλου, στο «Φρίξος» στην Αλεξανδρούπολη, στην Κοζάνη και στα Ιωάννινα. Επίσης, το προσωπικό της οργάνωσης αυτής είναι εθελοντές εκπαιδευτικοί, όπου δουλεύουν για την κοινωνική αλληλεγγύη, αποδοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό. Το προσωπικό της κάθε πόλης προστατεύει και έχει υπό την επίβλεψη του τα ανήλικα παιδιά που υπάρχουν εκεί. Η Άρσις πιστεύει ότι «Οι νέοι μπορούν να νικήσουν τις συνθήκες που τους οδηγούν στην απομόνωση. Αρκεί στην προσπάθεια αυτή να είμαστε μαζί τους» (ΑΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων, 2020).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, το Κέντρο Υποστήριξης των Νέων της Άρσις προσφέρει στα ανήλικα παιδιά δράσεις εκπαιδευτικού περιεχομένου,

όπως εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης και μαθήματα για την ομαλή κοινωνική ένταξη στην κοινωνία της χώρας υποδοχής. Οι πιο πάνω δράσεις βοηθούν στην κατάργηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της απομόνωσης των παιδιών. Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί και οι εθελοντές της οργάνωσης προσπαθούν να παράσχουν στα ανήλικα παιδιά ψυχολογική και συμβουλευτική βοήθεια, όποτε την έχουν ανάγκη. Στη συνέχεια, έχουν την ευκαιρία να τους διδάξουν τα δικαιώματά τους και να τους ενημερώσουν για τον επαγγελματικό προσανατολισμό τους. Επιπλέον, το Κέντρο Υποστήριξης των Νέων ενισχύει τα ανήλικα παιδιά με τρόφιμα, ρουχισμό και σχολικά είδη (ΑΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων, 2020).

5.1.: Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων Μακρινίτσας Βόλου

Η δομή φιλοξενίας Άρσις στη Μακρινίτσα δημιουργήθηκε το 2006, σε συνεργασία με τη Δομή Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και την Ελληνική Μέριμνα του Βόλου. Η πόλη του Βόλου χορήγησε στη Δομή Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων ένα διώροφο κτίριο στη Μακρινίτσα για να παρέχει στέγαση στα ανήλικα παιδιά. Το κτίριο αυτό αποτελείται από 30 δωμάτια και προσφέρει στα παιδιά διάφορες αναγκαίες υπηρεσίες, όπως ευκαιρία για μάθηση σε τοπικά σχολεία, ψυχολογική βοήθεια, νομική συμβολή για αιτούντες άσυλο και οικογενειακή επανένωση (Νέων, Δομή Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου, 2020).

Εκτός από αυτά, το Άρσις καλύπτει στα ανήλικα παιδιά ιατρική περίθαλψη, προϊόντα καθαρισμού προσωπικής χρήσης, ένδυση και πλήρη παροχή διατροφής ανάλογα με την ηλικία και τις πολιτισμικές

ιδιομορφίες τους. Επιπρόσθετα, τα ανήλικα παιδιά καλύπτονται από τη δομή φιλοξενίας οικονομικά για μεταφορά με λεωφορείο και επικοινωνία με τα συγγενικά τους πρόσωπα. Μέσω της Άρσις έχουν την ευκαιρία να ενταχθούν σε διάφορα πολιτισμικά και ψυχαγωγικά προγράμματα (ΆΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων, 2020).

Κεφάλαιο 6

R.O.U.T.E.S.: Περπατώντας Όλοι Μαζί . . . Διαπολιτισμικές Διαδρομές στην πόλη του Βόλου

Το πρόγραμμα R.O.U.T.E.S. (Reshaping Our Universe Through Educational Synergies) είναι ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα, το οποίο διήρκησε ένα χρόνο και πιο συγκεκριμένα, άρχισε το Νοέμβριο του 2018 και ολοκληρώθηκε το Νοέμβριο του 2019. Στο πρόγραμμα αυτό, συμμετείχαν Φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας του Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πρόσφυγες από τη Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων από τη Μακρινίτσα Βόλου και Μαθητές του σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας στο Βόλο, όπου σκοπός ήταν να αλληλεπιδράσουν όλοι οι διαφορετικοί πολιτισμοί μεταξύ τους, μέσα από την εκπαίδευση και τις βιωματικές δραστηριότητες.

Ο αρχικός στόχος του προγράμματος αυτού ήταν όλοι οι συμμετέχοντες να σέβονται τη διαφορετικότητα του άλλου, χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα. Οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν ως βάση για το πρόγραμμα αυτό ήταν επτά διαδρομές, τέσσερις στην πόλη του Βόλου με λογοτεχνικό και ιστορικό χαρακτήρα και τρεις πεζοπορίες σε κάποια χωριά του Πηλίου. Μέσω των δράσεων που πραγματοποιούνταν όλοι οι συμμετέχοντες βρίσκονταν εκεί για ένα συγκεκριμένο στόχο, για την κοινή μάθηση και την ανάπτυξη της ενσυναίσθησης του κάθε ανθρώπου. Στη συνέχεια, οι φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και οι μαθητές του σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας του Βόλου μάθαιναν με τους πρόσφυγες διάφορους τόπους ακόμα και ιστορικά μνημεία στο Βόλο.

Στις περισσότερες διαδρομές οι πρόσφυγες μετέδιδαν τις εμπειρίες τους από την απομάκρυνσή τους από τις χώρες καταγωγής τους και τις δύσκολες συνθήκες που βίωσαν μέχρι να φτάσουν σε ασφαλές μέρος. Οι

υπόλοιποι συμμετέχοντες σέβονταν στο έπακρο αυτά τα ανήλικα παιδιά χωρίς να σκέφτονται ρατσιστικά ή με στερεότυπα, αντίθετα συνδέθηκαν περισσότερο μεταξύ τους και βρίσκονταν πέρα από τις δράσεις και άλλες ώρες, για να γνωριστούν καλύτερα. Οι σχέσεις που δημιουργήθηκαν έδωσαν στο πρόγραμμα μεγάλη επιτυχία γιατί ο βασικός στόχος ήταν να αλληλεπιδράσουν οι συμμετέχοντες και έξω από το τυπικό πρόγραμμα με τις δράσεις.

Τέλος, με το πρόγραμμα R.O.U.T.E.S. υλοποιήθηκαν δυο πτυχιακές εργασίες.

Β' Μέρος
Ερευνητικό

Κεφάλαιο 7

Στόχοι και Υποθέσεις της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα αφορά τους ανηλίκους πρόσφυγες που διαμένουν στη Δομή Φιλοξενίας της Μακρινίτσας Βόλου, όπου συνδετικός κρίκος ήταν το πρόγραμμα R.O.U.T.E.S. «Περπατώντας όλοι μαζί... Διαπολιτισμικές δράσεις στην πόλη του Βόλου». Αρχικά, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι είναι αρκετά ενδιαφέρον θέμα για πτυχιακή εργασία και λιγοστές οι βιβλιογραφικές πηγές που αφορούν τα ασυνόδευτα παιδιά. Γι' αυτό το λόγο υλοποιήθηκε η παρούσα πτυχιακή εργασία για ενίσχυση βιβλιογραφίας αλλά και έρευνας σχετικά με τα ασυνόδευτα παιδιά. Ένας στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να καταγραφούν οι δυσκολίες που πέρασαν τα ασυνόδευτα παιδιά τόσο στην Ελλάδα, όσο και στη χώρα καταγωγής τους. Επίσης, ο επόμενος στόχος της έρευνας της πτυχιακής εργασίας ήταν εάν τα παιδιά από διαφορετικές χώρες με διαφορετική γλώσσα αντιμετώπιζαν προβλήματα στην ομιλία της ελληνικής γλώσσας.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε για να διατυπωθούν οι πιο πάνω στόχοι είναι μέσω της συνέντευξης τόσο των ασυνόδευτων παιδιών της Δομής Φιλοξενίας Άρσις της Μακρινίτσας αλλά και του εκπαιδευτικού που ήταν παρών σε κάθε δράση του προγράμματος και τα συνόδευε.

Οι υποθέσεις που κάναμε ήταν ότι τα ασυνόδευτα παιδιά θα είχαν γλωσσικό πρόβλημα με την ελληνική γλώσσα, λόγω της μητρικής τους γλώσσας και αυτό θα ήταν ένα δύσκολο κομμάτι τόσο της συνέντευξης όσο και της ομιλίας τους στην καθημερινή τους ζωή με τους ντόπιους. Επιπλέον, η επόμενη υπόθεση που κάναμε ήταν οι δύσκολες συνθήκες που αναγκάστηκαν να περάσουν οι περισσότεροι ασυνόδευτοι ανήλικοι για να διαφύγουν από τους πολέμους και τις διώξεις μέχρι να φτάσουν στην Ελλάδα και να είναι ασφαλείς.

Η πιο δύσκολη υπόθεση που κάναμε ήταν για τον ρατσισμό, εάν είχαν βιώσει ρατσισμό τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα ακόμα και στο ταξίδι τους προς το ελληνικό κράτος αλλά και πώς το αντιμετωπίζουν αυτό όταν γίνεται. Οι υποθέσεις αυτές θα αξιολογηθούν ανάλογα με το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, όπου θα διαπιστωθεί εάν ήταν σωστές οι υποθέσεις.

Κεφάλαιο 8

Δείγμα της Έρευνας

Το δείγμα της έρευνας ήταν συνολικά πέντε προσφυγόπουλα, τέσσερα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά που διαμένουν στη Δομή Φιλοξενίας της Άρσις στη Μακρινίτσα και ένας ενήλικας πρόσφυγας που έδινε το παρών του στις δράσεις του προγράμματος R.O.U.T.E.S. Η συνέντευξη των παιδιών έγινε στη Δομή Φιλοξενίας της Άρσις στη Μακρινίτσα.

Το δείγμα της έρευνας σκιαγραφείται στον πίνακα 1.

8.1. Ηλικία

Στην έρευνα συμμετείχαν πέντε πρόσφυγες που διαμένουν στο Βόλο, τέσσερα ασυνόδευτα παιδιά και ένας ενήλικας πρόσφυγας. Οι ηλικίες των προσφύγων είναι από 14 έως 24 χρονών.

8.2. Φύλο

Όλο το δείγμα της έρευνας ήταν άντρες.

8.3. Εθνικότητα

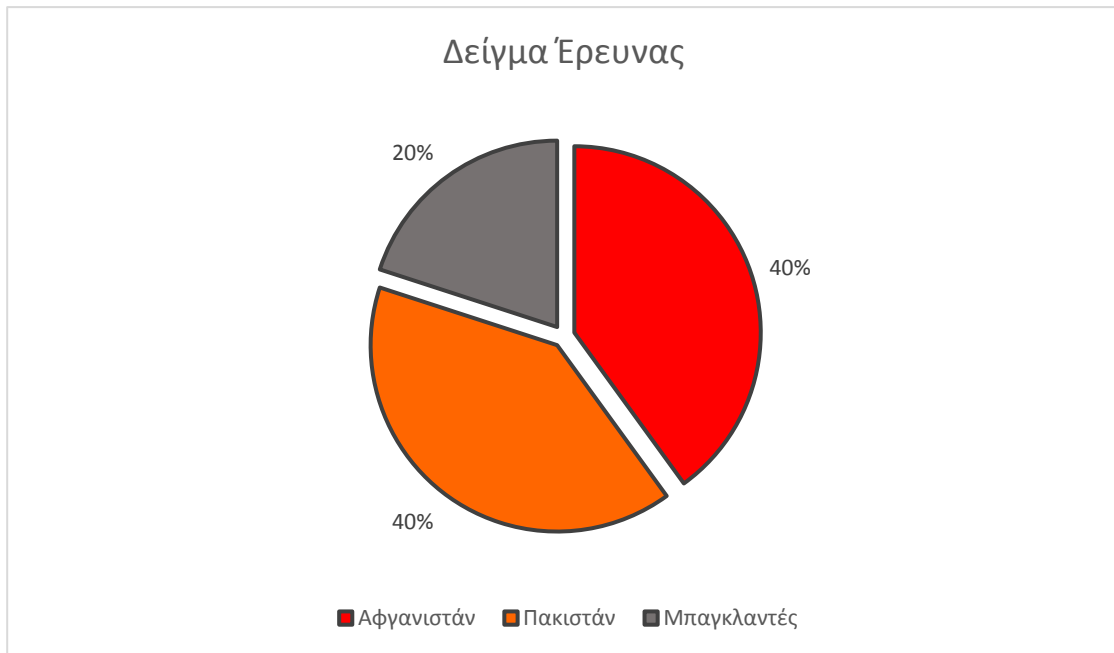
Οι πρόσφυγες διαχωρίστηκαν σε εθνικότητες, δηλαδή δυο από το Αφγανιστάν (40%), δυο από το Πακιστάν (40%) και ένας από το Μπαγκλαντές (20%). Τα περισσότερα παιδιά είναι από το Αφγανιστάν και το Πακιστάν όπως φαίνεται στο πιο κάτω διάγραμμα.

Πίνακας 1

Δείγμα Έρευνας

A/A	Πρόσφυγες	Ηλικία	Εθνικότητα
1	Ριάζ	14	Αφγανιστάν
2	Οσαμά	17,5	Πακιστάν
3	Ρακί	16	Μπαγκλαντές
4	Αραμ	17,5	Αφγανιστάν
5	Ντιλνταρ	24	Πακιστάν

Διάγραμμα 1

Κεφάλαιο 9

Μεθοδολογία

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων ήταν η ποιοτική έρευνα και πιο συγκεκριμένα οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων ήταν ανοιχτού τύπου, έτσι ώστε να μην μπορούν να απαντηθούν μόνο με ναι ή με όχι, αλλά να γίνεται ένας διάλογος ανάμεσα στον ερευνητή και στον πρόσφυγα. Οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων είχαν οργανωθεί και ταξινομηθεί από πριν και ήταν ίδιες για όλους τους πρόσφυγες, αλλά την ώρα της συνέντευξης υπάρχει μια ευελιξία σε κάποιες ερωτήσεις που μπορεί να έχουν καλυφθεί με τις απαντήσεις και έτσι να αφαιρεθούν, αλλά μπορεί κάποιες απαντήσεις να χρειάζονται περισσότερο διάλογο και έτσι να αυξηθούν οι ερωτήσεις.

Στις συνεντεύξεις ο ερευνητής αλληλεπιδρά άμεσα με τον πρόσφυγα σε λεκτικό επίπεδο και εστιάζει περισσότερο στα προσωπικά βιώματα και στη ζωή του πρόσφυγα, όπου π.χ. το ερωτηματολόγιο δεν έχει αυτή τη δυνατότητα, γιατί οι ερωτήσεις είναι οργανωμένες και τυπικές, που δεν μπορούν να μεταβληθούν και να καταλάβουν συγκεκριμένα τα προσωπικά βιώματα του πρόσφυγα.

9.1. Συνεντεύξεις

Σε συνεννόηση με τον εκπαιδευτικό των ασυνόδευτων παιδιών ορίστηκε η ημέρα και η ώρα, όπου θα γίνονταν οι συνεντεύξεις. Οι συνεντεύξεις υλοποιήθηκαν στη Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου, όπου εκεί είναι ο χώρος των παιδιών και θα ένιωθαν πιο άνετα και πιο φιλικά. Οι συνεντεύξεις ήταν ατομικές και σε κάποιους πρόσφυγες ήταν αναγκαίο να παραστούν μεταφραστές για την ομαλή διεξαγωγή τους, γιατί κάποιοι δεν μιλάνε ελληνικά, ούτε αγγλικά. Οι μεταφραστές που παρευρεθήκαν ήταν από το Αφγανιστάν και το Πακιστάν, όπου δουλεύουν ως μεταφραστές στη Δομή Φιλοξενίας Άρσις Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου.

Επιπλέον, η πορεία των συνεντεύξεων γενικά ήταν άριστη, η μόνη δυσκολία που υπήρχε ήταν το θέμα της επικοινωνίας, αφού τα 3 από τα 5 παιδιά δεν μιλάνε καθόλου ελληνικά, ούτε αγγλικά. Το συγκεκριμένο «πρόβλημα» δεν επηρέασε καθόλου την ομαλή λειτουργία των συνεντεύξεων, αφού παρευρέθηκαν μεταφραστές. Τα περισσότερα ασυνόδευτα παιδιά απαντούσαν με αρκετή σαφήνεια στις ερωτήσεις,

χωρίς να σκέφτονται αρνητικά ή ότι κάποιος θα τους κατακρίνει. Στη συνέχεια, η συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε στον εκπαιδευτικό ήταν αρκετά χρήσιμη, αφού διευκρίνιζε κάποιες σημαντικές πληροφορίες. Ο εκπαιδευτικός ήταν ιδιαίτερα φιλικός και ευγενικός και το ίδιο και τα παιδιά.

Συνέντευξη Προσφύγων

1. Πώς σε λένε;
2. Από πού είσαι;
3. Τι ηλικία έχεις;
4. Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;
5. Έχεις αδέρφια, αν ναι πόσα;
6. Η οικογένεια σου πού βρίσκεται;
7. Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;
8. Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;
9. Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;
10. Ήξερες κάτι για την Ελλάδα πριν έρθεις;
11. Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;
12. Πόσο καιρό είσαι στην Ελλάδα;
13. Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή από την ζωή σου στην Ελλάδα;
14. Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;
15. Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;
16. Έχεις φίλους εδώ στην Ελλάδα, αν ναι πού βρίσκονται; Είναι από την Άρσις;
17. Έχεις νιώσει ποτέ ρατσισμό; Εάν ναι μπορείς να μου το διηγηθείς;
18. Όταν ενηλικιωθείς και φύγεις από την Άρσις τι σκέφτεσαι να κάνεις;
19. Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;
20. Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στο Βόλο;
21. Πώς περνάς στην Άρσις;
22. Σου αρέσει το σχολείο;
23. Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;
24. Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;
25. Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

26. Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Συνέντευξη Εκπαιδευτικού Προσφύγων

1. Πώς σας λένε;
2. Πόσα χρόνια είστε εκπαιδευτικός προσφύγων;
3. Πώς είναι η εμπειρία σας ως εκπαιδευτικός προσφύγων;
4. Ποια είναι η καθημερινότητα των προσφύγων;
5. Οι πρόσφυγες που διαμένουν στην Άρσις, τους βλέπετε να εντάσσονται εύκολα στο Βόλο και στην ελληνική γλώσσα;
6. Τα παιδιά κάνουν παρέα μεταξύ τους;
7. Τι νομίζεται ότι δυσκολεύει τα παιδιά περισσότερο στην Ελλάδα;
8. Πόσα παιδιά φιλοξενεί η Άρσις;
9. Υπάρχουν κάποια κριτήρια για την εισαγωγή των παιδιών στην Άρσις;

Κεφάλαιο 10

Αποτελέσματα

10.1: Γενικές Πληροφορίες

Το δείγμα της έρευνας αυτής είναι πέντε πρόσφυγες, τέσσερα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά και ένας ενήλικας. Τα δυο παιδιά έχουν εθνικότητα από το Αφγανιστάν, τα άλλα δυο από το Πακιστάν και ένας από το Μπαγκλαντές. Η συνεργασία με τους πρόσφυγες ήταν άμογη και το πιο σημαντικό υπήρχε σεβασμός. Σχεδόν όλοι οι πρόσφυγες μίλαγαν ανοιχτά χωρίς να ντρέπονται για κάτι και απαντούσαν όσο πιο συγκεκριμένα μπορούσαν. Επίσης, η συνέντευξη με τον εκπαιδευτικό των προσφύγων ήταν πολύ ενδιαφέρουσα, αφού ανέφερε στη συνέντευξή του σημαντικά πράγματα, που θα πρέπει να γνωρίζει ο κάθε άνθρωπος για τους πρόσφυγες.

10.2: Επιδόσεις στην Ελληνική Γλώσσα

Όπως αποδεικνύεται και στις συνεντεύξεις των παιδιών, τα τρία από τα πέντε παιδιά, τους αρέσει η ελληνική γλώσσα, αν και την θεωρούν δύσκολη ως γλώσσα. Ενώ, τα άλλα παιδιά δεν θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα γιατί την θεωρούν επίσης δύσκολη. Πιο κάτω, περιγράφονται αναλυτικά τα κομμάτια από τις συνεντεύξεις των παιδιών που είτε θέλουν να μάθουν να μιλάνε ελληνικά είτε δεν θέλουν. Οι συνεντεύξεις των προσφύγων που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα αναφέρονται παρακάτω.

Ο Ριάζ στη συνέντευξή του τόνισε ότι «Ναι, μου αρέσει να πηγαίνω στο σχολείο και μου αρέσει που μαθαίνω κάτι, θέλω να μάθω τη γλώσσα σας» (Σ1). Επίσης, ο Ντιλνταρ στην ερώτηση «Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;» απάντησε «δύσκολη» (Σ5), παρ' όλα αυτά μιλάει αρκετά καλά ελληνικά. Ο Αραμ είναι η περίπτωση που δήλωσε ότι θέλει να γίνει μεταφραστής στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα στην ερώτηση «Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;» ανέφερε ότι «Όταν έφυγα από το Αφγανιστάν ήρθα στην Ελλάδα και όταν ήρθα στην Ελλάδα, εγώ ήθελα να πάω στις άλλες χώρες απλά έκλεισαν τα σύνορα και δεν μπορούσα να περάσω και μετά σκέφτηκα να μείνω στην Ελλάδα να μάθω την γλώσσα για να γίνω μεταφραστής» (Σ4) και στην ερώτηση « Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;» απάντησε « Στην αρχή φαινόταν δύσκολη αλλά όταν άρχισα σιγά σιγά είναι εύκολη. Γράφω και μιλάω ελληνικά, δεν μιλάω πολύ καλά, αλλά κάτι καταφέρνω» (Σ4).

Τα παιδιά που δεν θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα είναι ο Οσαμά και ο Ρακί. Ο Οσαμά στην ερώτηση «Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;» απάντησε «Είναι δύσκολη αλλά τι να κάνω» (Σ2). Επίσης, ο Ρακί στην ίδια ερώτηση ανέφερε ότι «Δεν μου αρέσει είναι δύσκολα τα ελληνικά και δεν καταλαβαίνω» (Σ3). Επιπλέον, τα συγκεκριμένα παιδιά που τόνισαν ότι δεν τους αρέσει η ελληνική γλώσσα χρειάστηκαν μεταφραστή για την συνέντευξη, όπως και ο Ριάζ που αν και θέλει να μάθει τα ελληνικά δεν μιλάει ακόμα.

10.3: Λόγοι εγκατάλειψης από τις χώρες καταγωγής τους

Τα αποτελέσματα της συνέντευξης ως προς τον λόγο εγκατάλειψης των προσφύγων από τις χώρες καταγωγής τους είναι ότι τα δυο ασυνόδευτα παιδιά αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, λόγω πολέμων. Τα υπόλοιπα τρία παιδιά έφυγαν από την πατρίδα τους, για τρεις διαφορετικούς λόγους, δηλαδή για οικογενειακά προβλήματα, για διακοπές και το πέμπτο παιδί δεν ήθελε να αναφερθεί στο λόγο που έφυγε από τη χώρα καταγωγής του.

Πιο κάτω θα αναφερθούν πιο αναλυτικά οι λόγοι που εγκατάλειψαν τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά τη χώρα καταγωγής τους, με σειρά πρώτα από πόλεμο, έπειτα από οικογενειακά προβλήματα, για διακοπές και στο τέλος η συνέντευξη του παιδιού που δεν ήθελε να απαντήσει στο λόγο εγκατάλειψης. Πιο συγκεκριμένα, ο Ριάζ στην ερώτηση «Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;» απάντησε «Υπήρχαν προβλήματα, πόλεμος, αν δεν υπήρχε ο πόλεμος θα έμενα εκεί στο χωριό μου» (Σ1). Στη συνέχεια, ο Αραμ διευκρίνισε πολύ εύστοχα το λόγο εγκατάλειψης του σε δυο ερωτήσεις. Πρώτα στην ερώτηση «Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;», η απάντηση του ήταν «Επειδή έχουν πρόβλημα στο Αφγανιστάν με το Ταλιμπάν» (Σ4) και έπειτα στην ερώτηση «Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;» επεξηγεί ότι « Δύσκολα, έχει πόλεμο, το Ταλιμπάν κράτος. Ο μπαμπάς μου έχει πεθάνει επειδή δούλευε στο κράτος και μετά τον σκότωσε το Ταλιμπάν. Μετά προσπάθησαν να με πιάσουν και εμένα και έτσι αναγκάστηκα να φύγω από το Αφγανιστάν, όπου πέρασα τα σύνορα του Πακιστάν, του Ιράν και μετά Τουρκία. Η Τουρκία είναι δύσκολη στο να βγάλεις τα χαρτιά σου και αν έμενα στην Τουρκία θα με έστελναν πίσω στο Αφγανιστάν, γι' αυτό ήρθα στην Ελλάδα. Η Τουρκία είναι όμορφη πόλη μου αρέσει πολύ, αλλά ο κόσμος εκεί με τους πρόσφυγες δεν είναι καλός. Δεν μπορώ να γυρίσω πίσω στο Αφγανιστάν,

σε κάποια φάση όταν βρω δουλειά και μαζέψω λεφτά θα φέρω την μάνα μου, τους αδερφούς μου και τις αδερφές μου εδώ στην Ελλάδα» (Σ4).

Ο πρόσφυγας που δήλωσε ότι εγκατέλειψε τη χώρα του λόγω οικογενειακών προβλημάτων είναι ο Ρακί. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση που του τέθηκε «Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;» αποκρίθηκε ότι «1^ο οικογενειακά προβλήματα και 2^ο θέλω να πάω στην Αγγλία» (Σ3). Έπειτα, στην ερώτηση «Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;», αυτός επισήμανε ότι «Καλή είναι. Θα πάω αλλά πρώτα θέλω να πάω στον θείο μου. Μετά από 10 – 15 χρόνια θα πάω. Πρώτα έχω όνειρα» (Σ3). Ο εκπαιδευτικός των παιδιών ήταν παρών κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και την ώρα που απάντησε ο Ρακί τη συγκεκριμένη ερώτηση διευκρίνισε ότι θέλει να πάει στο θείο του για οικογενειακή επανένωση.

Ο Ντιλνταρ είναι ο πρόσφυγας που όταν πρωτοήρθε στην Ελλάδα ήρθε για διακοπές. Επιπρόσθετα, στην ερώτηση «Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;», αυτός τόνισε ότι «Εγώ ήρθα εδώ για την πλάκα μου με φίλους και μόλις ήρθα εδώ μου άρεσε και έμεινα εδώ. Δεν έμεινα στο ξενώνα. Ήρθα με το αστικό από την Αθήνα στο Βόλο και μετά Μακρινίτσα. Ήρθα στη Μακρινίτσα για διακοπές χωρίς να θέλω να μείνω, αλλά μου άρεσαν οι άνθρωποι εδώ και οι γονείς μου το έμαθαν μετά από 10 μήνες αφού είχα μείνει εδώ» (Σ5).

Ο τελευταίος πρόσφυγας είναι ο Οσαμά, ο οποίος στην ερώτηση «Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου» απάντησε με δισταγμό ότι «Υπήρχε ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα και γι' αυτό το λόγο εγκατέλειψα την χώρα μου, χωρίς να το θέλω» (Σ2). Κατόπιν, όταν ρωτήθηκε «Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;», αυτός ισχυρίστηκε πώς «Καλή είναι η κατάσταση. Μέχρι να βελτιωθεί η κατάσταση για την οποία εγκατέλειψα τη χώρα μου, δεν θα πάω. Δεν ξέρω για πόσο καιρό θα πάρει και για πόσα χρόνια» (Σ2).

10.4: Δυσκολίες Μετακίνησης

Τα σημαντικότερα αποτελέσματα βασίζονται στη διαδρομή που έκαναν οι πρόσφυγες για να φθάσουν στην Ελλάδα. Και τα πέντε παιδιά επισήμαναν τις άθλιες συνθήκες μετακίνησης που αναγκάστηκαν να κάνουν, κάποιοι για να γλυτώσουν από τις διώξεις και το θάνατο και άλλοι για δικούς τους προσωπικούς λόγους. Τέθηκε και στα πέντε παιδιά η εξής ερώτηση «Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα»

και έπειτα, το κάθε παιδί απάντησε με τις δικές του εμπειρίες. Αρχικά, ο Ριάζ ανέφερε πως «Ήταν πολύ δύσκολη η διαδρομή, ήμασταν περίπου δυο μήνες στο δρόμο, υπήρχε φόβος, υπήρχαν άτομα που έκλεβαν, επικίνδυνη διαδρομή, ήταν πολύ δύσκολα» (Σ1). Στη συνέχεια, ο Οσαμά δήλωσε ότι «Παρα πολύ επικίνδυνο, λαθραία, περπατούσαμε με τα πόδια, με τα μεγάλα φορητά αυτά πώς λέγονται – νταλικά, ήταν μέσα μικροί και μεγάλοι, δεν κοιτάνε καν ηλικία, σαν ζώα φέρονται, κάθε βήμα που κάνεις μπορεί να χάσεις τη ζωή σου από το πουθενά» (Σ2). Επίσης, ο Ρακί διασαφήνισε το εξής «Αυτό όλο το ταξίδι είναι ένας εφιάλτης, επειδή ήρθα παράνομα με τα πόδια, με τα αμάξια, με τα φορητά ήταν δύσκολα πάρα πολύ» (Σ3). Ο επόμενος πρόσφυγας, ο Αραμ απάντησε ότι «Ήταν δύσκολα επειδή έφυγα από το Αφγανιστάν, πήγα στο Πακιστάν και μετά Ιράν. Ήταν δύσκολα και μετά πήγα στην Τουρκία, όπου εκεί έμεινα 1 χρόνο και μετά μάζεψα τα λεφτά μου, όπου δούλευα εκεί. Αποφάσισα να έρθω στην Ελλάδα για να βγάλω τα χαρτιά μου και για να βοηθήσω την μάνα μου, τους αδερφούς μου και τις αδερφές μου που περνούν δύσκολα» (Σ4). Ο πέμπτος και τελευταίος πρόσφυγας, ο Ντιλνταρ επισήμανε ότι «Ήταν πολύ δύσκολο, 3 μήνες χρειάστηκε μέχρι να έρθω στην Ελλάδα. Το δύσκολο ήταν το περπάτημα, τα βουνά και τα σύνορα» (Σ5).

10.5: Ρατσισμός

Αξιζει να επισημανθούν οι εμπειρίες των προσφύγων στο θέμα του ρατσισμού. Πρωταρχικά, τα τρία από τα πέντε παιδιά δηλώνουν ότι δεν έχουν νιώσει ποτέ ρατσισμό από τους ανθρώπους της Ελλάδας και χαρακτηρίζουν τους ντόπιους της Μακρινίτσας και του Βόλου ως φιλικούς, ευγενείς και χωρίς να σκέφτονται με στερεοτυπικές απόψεις. Οι πρόσφυγες που δήλωσαν ότι δεν έχουν βιώσει τον ρατσισμό είναι ο Ριάζ, ο Αραμ και ο Ντιλνταρ. Ο Ντιλνταρ στη συνέντευξη του τόνισε ότι «Όχι, δεν έχω νιώσει ρατσισμό, ούτε από το Βόλο, ούτε από τη Μακρινίτσα» (Σ5). Επίσης, ο Αραμ και ο Ριάζ απάντησαν «Όχι, καθόλου» (Σ4) και «Όχι» (Σ1) αντίστοιχα, ότι δεν έχουν βιώσει δηλαδή καθόλου ρατσισμό.

Ο τέταρτος πρόσφυγας, ο Οσαμά ανέφερε ότι έχει νιώσει κατά κάποιο τρόπο το ρατσισμό. Συγκεκριμένα στην ερώτηση «Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;», αυτός απάντησε ότι «Κάποιοι άνθρωποι μας φέρθηκαν καλά μου άρεσε η συμπεριφορά τους, αλλά

υπάρχουν και κάποιοι που κοιτάνε λίγο παράξενα αλλά αυτούς δεν τους δίνω σημασία» (Σ2).

10.6: Θρησκεία

Ιδιαίτερα σημαντικά είναι και τα πιστεύω του κάθε πρόσφυγα, η θρησκεία δηλαδή. Η θρησκευτικότητα ενός από τους πρόσφυγες και συγκεκριμένα, του Αραμ, ο οποίος αναφέρθηκε στη συνέντευξή του για το ραμαζάνι. Η πρωτοβουλία του να επισημάνει το ραμαζάνι, πρότρεψε τον ερευνητή να ρωτήσει περισσότερες πληροφορίες γι' αυτό. Οι ερωτήσεις του ερευνητή ήταν οι εξής «Το ραμαζάνι τι ακριβώς είναι;», «Πόσο καιρό διαρκεί το ραμαζάνι;» και «Είναι υποχρεωτικό το ραμαζάνι;». Οι ανάλογες απαντήσεις του Αραμ ήταν «Στο ραμαζάνι, από τα ξημερώματα στις 3 η ώρα μέχρι της 8 το βράδυ δεν τρώμε τίποτα, ούτε πίνουμε, ούτε καπνίζουμε, ούτε νερό. Δεν κάνουμε ούτε κακές σκέψεις, ούτε βρίζουμε. Θα κάνουμε την προσευχή μας και από τις 8 η ώρα το βράδυ τρώμε», «Το ραμαζάνι διαρκεί 1 μήνα» και «Όποιος θέλει το κάνει αλλά εάν το αρχίσει πρέπει να το κάνει σωστά. Πολλοί στην Ευρώπη δεν θέλουν να το κάνουν, στην Ασία το κάνουν όλοι» (Σ4).

Κεφάλαιο 11

Συμπεράσματα

Μέσω της διεξαγωγής της παρούσας έρευνας και των αποτελεσμάτων που καταγράφηκαν, καταλήγουμε σε κάποια συμπεράσματα. Το πρώτο κύριο συμπέρασμα που καταλήγει η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι ότι τα πέντε παιδιά που δέχτηκαν να δώσουν συνέντευξη δεν γεννήθηκαν στην Ελλάδα, αλλά ούτε έχουν ρίζες ελληνικές. Οι πέντε πρόσφυγες έχουν εθνικότητα διαφορετική από την ελληνική, αλλά αναγκάστηκαν να φθάσουν στην Ελλάδα, κάποιοι για να επιβιώσουν από πολέμους και άλλοι για δικούς τους λόγους. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα αναγράφεται στο θεωρητικό κεφάλαιο, όπου η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (2001) τονίζει ότι οι πρόσφυγες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και τη χώρα καταγωγής τους, λόγω των συγκρούσεων, των διώξεων, αλλά υπάρχουν και κάποιοι που φεύγουν από δική τους επιλογή.

Αυτό το αποτέλεσμα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όσα παιδιά μιλάνε καλά ή όχι ελληνικά, τότε αυτά κάνουν πραγματικές προσπάθειες για να επιβιώσουν σε μια άλλη χώρα μακριά από την οικογένειά τους και να αισθάνονται αισιοδοξία και να προχωρούν τη ζωή τους με αυτοπεποίθηση.

Επίσης, τόσο στο θεωρητικό όσο και στο ερευνητικό κεφάλαιο αναφέρθηκαν οι δυσκολίες που βιώνουν οι πρόσφυγες από τις μετακινήσεις για να γλυτώσουν από τους πολέμους και τις διώξεις. Οι συνθήκες αυτές που περιγράφηκαν είναι άθλιες και δεν μπορεί να επιζήσει κανείς έτσι. Σε αυτές τις συνθήκες δύσκολα επιβιώνει ένας ενήλικας, πόσο μάλλον ένα παιδί που βρίσκεται ασυνόδευτο, αβοήθητο, διωγμένο και παράλληλα να προσπαθεί να κάνει ό,τι μπορεί για να επιζήσει. Η Ύπατη Αρμοστεία (2001) και ο Coelho (2007) επισήμαναν στο θεωρητικό κεφάλαιο τις άθλιες συνθήκες που περνούν οι πρόσφυγες, οι οποίοι μπορεί να γίνουν μάρτυρες πολέμου, βίας, κακοποίησης ανθρώπων, ακόμα και να σκοτώνουν δικά τους άτομα.

Επίσης, διευκρινίζουν ότι με την άφιξη των προσφύγων στη χώρα υποδοχής και στη διαμονή τους σε προσφυγικές κατασκηνώσεις με αρκετούς άλλους πρόσφυγες, μπορεί να μολυνθούν από αρρώστιες, όπως η χολέρα. Τέλος, οι ασθενείς αυτές συνθήκες πρέπει να σταματήσουν και να είναι πιο ικανοποιητικές, τόσο για τους ενήλικους όσο και για τα παιδιά που είναι κάτι ξένο γι' αυτά και επηρεάζονται πιο εύκολα.

Έπειτα, στο θεωρητικό κεφάλαιο και στις υποθέσεις του ερευνητικού κεφαλαίου τονίστηκαν οι ρατσιστικές συμπεριφορές στις οποίες υπόκεινται οι πρόσφυγες. Ο Γαζάκης, η Συρρή και ο Τάκης (2014) στο θεωρητικό κεφάλαιο αναφέρθηκαν στον ρατσισμό, όπου και επεξήγησαν ότι οι άνθρωποι τις περισσότερες φορές μεταχειρίζονται τους διαφορετικούς ανθρώπους αποκλειστικά και μόνο από την ταυτότητα τους και τους ακυρώνουν τα ανθρώπινα τους δικαιώματα. Στη συνέχεια, ο Γκότοβος (1996) προσθέτει ότι στην κοινωνική διάκριση υπάρχει μια προκατάληψη απέναντι στα άτομα που βρίσκονται σε κατώτερη κοινωνική τάξη και βάσει αυτής περιορίζονται τα ανθρώπινα τους δικαιώματα.

Οι υποθέσεις όμως, που πραγματοποιήθηκαν για τον ρατσισμό, εν μέρει ήταν αρνητικές με βάση τις συνεντεύξεις, αφού οι περισσότεροι πρόσφυγες τόνισαν ότι δεν έχουν βιώσει ρατσισμό. Μόνο ένας από τους πέντε πρόσφυγες παρουσίασε κάποιες φορές που τον κοιτάνε περίεργα, αλλά με αυτοπεποίθηση απάντησε ότι δεν τους δίνει σημασία. Μακάρι, οι θετικές συμπεριφορές που βίωσαν αυτά τα παιδιά από τους ντόπιους της Μακρινίτσας και του Βόλου, να τα βιώσουν όλοι οι πρόσφυγες, αλλά και όλοι οι άνθρωποι.

Ο ρατσισμός είναι αρνητικά συναισθήματα, τα οποία δεν επιφέρουν θετικά αποτελέσματα σε αυτούς που τα δέχονται αλλά και σε αυτούς που τα δημιουργούν. Με την γέννηση ενός παιδιού, η οικογένεια του πρέπει να αρχίσει να τον προετοιμάζει για τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στους ανθρώπους και έπειτα να αρχίζει να αλληλεπιδρά το παιδί με τους διαφορετικούς ανθρώπους. Με αυτό τον τρόπο, όταν γίνεται από γενιά σε γενιά θα αρχίσει να μειώνεται ο ρατσισμός και στο τέλος θα εξαλειφθεί τελείως. Εν κατακλείδι, όλοι οι άνθρωποι πρέπει να σταματήσουν να συμπεριφέρονται με ρατσιστικό τρόπο γιατί πληγώνουν άλλους ανθρώπους, που απλά είναι διαφορετικοί από αυτούς, αλλά και μοναδικοί.

Βιβλιογραφία

- Agency, T. U. (2001). Europe situation. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/europe-emergency.html>
- Agency, T. U. (2001). Europe: new Roadmap to improve the situation of unaccompanied and separated refugee and migrant children. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/news/press/2017/7/59634ac74/europe-new-roadmap-improve-situation-unaccompanied-separated-refugee-migrant.html>
- Agency, T. U. (2001). Protection. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/protection.html>
- Agency, T. U. (2001). Refugees. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/>
- Agency, T. U. (2001). Refugees. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/refugees.html>
- Agency, T. U. (2001). Shelter. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/shelter.html>
- Agency, T. U. (2001). The Global Compact on Refugees. Global. Ανάκτηση από <https://www.unhcr.org/the-global-compact-on-refugees.html?query=the%20global%20compact%20on%20refugees>
- Arendt, H., Agamben, G., & Traverro, E. (2015). *Εμείς οι πρόσφυγες*. Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Coelho, E. (2007). *Διδασκαλία και μάθηση στα πολυπολιτισμικά σχολεία*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Jelloun, T. B. (1998). *Ο ρατσισμός όπως τον εξήγησα στην κόρη μου*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Pentini, A. A. (2005). *Διαπολιτισμικό εργαστήριο υποδοχή, επικοινωνία και αλληλεπίδραση σε πολυτισμικό εκπαιδευτικό περιβάλλον*. Αθήνα: Ατραπός.
- ΑΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων. (2020). Η Άρσις είναι. Ανάκτηση από <http://www.arsis.gr/pii-imaste/i-arsis/>
- ΑΡΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ Νέων, Ά. -Κ. (2020). Δομή Φιλοξενίας Ασουνόδευτων Ανηλίκων στη Μακρινίτσα Βόλου. Ανάκτηση από <http://www.arsis.gr/domes-filoxenias-asynodefton-anilikon/domi-filoxenias-asynodefton-anilikon-sti-makrinitsa-volou/>
- Γαζάκης, Α., Συρρή, Δ., & Τάκης, Α. (2014). *Ρατσισμός και διακρίσεις στην Ελλάδα σήμερα*. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Χαΐριχ Μπελ Ελλάδας.
- Γκόβαρης, Χ. (2011). *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Διάδραση.
- Γκότοβος, Α. Ε. (1996). *Ρατσισμός - κοινωνικές, ψυχολογικές και παιδαγωγικές όψεις μια ιδεολογίας και μιας πρακτικής*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης.
- Δαμανάκη, Μ. (1997). *Η εκπαίδευση των Παλινοστούντων και αλλοδαπών στην Ελλάδα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ελληνική Δημοκρατία, Υ. Μ. (2014). Αρχή Προσφύγων. Αθήνα. Ανάκτηση από http://asylo.gov.gr/?page_id=87

- Ελληνική Δημοκρατία, Υ. Μ. (2014). Ασυνόδευτοι Ανήλικοι. Αθήνα. Ανάκτηση από http://asylo.gov.gr/?page_id=303
- Ελληνική Δημοκρατία, Υ. Μ. (2014). Ποιος μπορεί να κάνει αίτηση. Αθήνα. Ανάκτηση από http://asylo.gov.gr/?page_id=103
- Ελληνική Δημοκρατία, Υ. Μ. (2014). Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Αθήνα. Ανάκτηση από <http://www.firstreception.gov.gr/content.php?id=1>
- Ζωγράφου, Α. (2003). *Διαπολιτισμική Αγωγή στην Ευρώπη και την Ελλάδα*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Μακράκη, Ν. Κ., & Μακράκης, Β. (2006). *Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση για ένα βιώσιμο μέλλον*. Κρήτη.
- Μάρκου, Γ. Π. (1996). *Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Γενική γραμματεία λαϊκής επιμόρφωσης.
- Νικολάου, Γ. (2011). *Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο*. Αθήνα: Πεδίο.
- Πρόσφυγες, Ύ. Α. (2001). *Οι πρόσφυγες του κόσμου 2000 - Πέννηντα Χρόνια Ανθρωπιστικής δράσης*. (Χ. Ξενάκη, Επιμ.) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ρήγα, Α.-Β. (2007). *Οικονομικές μετανάστριες στην Ελλάδα. Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τριλίβα, Σ., Αναγνωστοπούλου, Τ., & Χατζηνικολάου, Σ. (2008). *Ούτε καλύτερος, ούτε χειρότερος...απλά διαφορετικός*. Αθήνα: Gutenberg.

Παράρτημα

Σημαντικό είναι να ξεκαθαριστεί ότι, όπου Ε: Ερευνητής και όπου Δ: Δείγμα

Συνεντεύξεις προσφύγων:

Συνέντευξη 1^η:

Ε: Πώς σε λένε;

Δ: Ριάζ

Ε: Από πού είσαι;

Δ: Αφγανιστάν

Ε: Τι ηλικία έχεις;

Δ: 14

Ε: Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;

Δ: 1 χρόνο και 1 – 2 μήνες

Ε: Έχεις αδέρφια, αν ναι πόσα;

Δ: Έναν αδελφό, είναι στην Αγγλία και σε ένα μήνα θα πάω και εγώ εκεί.

Ε: Η οικογένειά σου πού βρίσκεται;

Δ: Στο Αφγανιστάν είναι

Ε: Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;

Δ: Υπήρχαν προβλήματα, πόλεμος. Αν δεν υπήρχε ο πόλεμος θα έμεινα εκεί στο χωριό μου.

Ε: Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;

Δ: Ήταν πολύ δύσκολη η διαδρομή, ήμασταν περίπου δυο μήνες στο δρόμο, υπήρχε φόβος, υπήρχαν άτομα που έκλεβαν, επικίνδυνη διαδρομή, ήταν πολύ δύσκολα.

Ε: Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;

Δ: Ήθελα να πάω στην Αγγλία στον αδερφό μου

Ε: Ήξερες κάτι για την Ελλάδα πριν έρθεις;

Δ: Όχι

Ε: Ποιες ήταν οι εντυπώσεις από την Ελλάδα;

Δ: Επειδή, έχει ελευθερία και δεν έχει πόλεμο όλα ήταν πολύ τέλεια.

Ε: Ποιες είναι οι εντυπώσεις σου τώρα;

Δ: Μέχρι στιγμής ήταν όλα τέλεια, μπορεί κάποια στιγμή να γυρίσω για διακοπές με τον αδερφό μου.

E: Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή από την ζωή σου στην Ελλάδα;

Δ: Όλες οι στιγμές στον ξενώνα ήταν πολύ τέλεια και τα άσχημα ήταν με το λεωφορείο είναι σαρανταπέντε λεπτά για να κατέβεις κάτω και τον χειμώνα έχει πολύ κρύο.

E: Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

Δ: Ωραία είναι, γενικά μου αρέσει. Αυτό που δεν μου αρέσει είναι που δεν έχει χώρο για να παίζουμε μπάλα.

E: Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;

Δ: Δεν έχω πολλά νέα, αλλά ξέρω έχει πόλεμο. Όχι, δεν σκέφτομαι να ξαναγυρίσω πίσω.

E: Έχεις φίλους εδώ στο Άρσις;

Δ: Έχω αρκετούς

E: Έχεις νιώσει ποτέ ρατσισμό, εάν ναι μπορείς να μου διηγηθείς τη στιγμή;

Δ: Όχι δεν έχω νιώσει

E: Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;

Δ: Ήθελα να πάω σχολείο και μετά να αποφασίσω τι θα σπουδάσω.

E: Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στο Βόλο;

Δ: Πάω βόλτα, για μπάλα, πάμε κάτω στο Βόλο, τώρα που ανοίγει ο καιρός θα πάμε και για μπάμιο.

E: Σου αρέσει το σχολείο;

Δ: Ναι, μου αρέσει να πηγαίνω στο σχολείο και μου αρέσει που μαθαίνω κάτι, θέλω να μάθω τη γλώσσα σας.

E: Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;

Δ: Ωραία είναι

E: Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

Δ: Δεν θυμάμαι

E: Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Δ: Δύσκολα να πας πανεπιστήμιο, επειδή πρέπει να κάτσεις να διαβάσεις πολύ, είναι δύσκολα τα πράγματα εκεί.

Συνέντευξη 2^η:

E: Πώς σε λένε;

Δ: Οσαμά

E: Από πού είσαι;

Δ: Πακιστάν

E: Τι ηλικία έχεις;

Δ: 7,5 χρονών

E: Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;

Δ: 3 χρόνια

E: Έχεις αδέρφια, αν ναι πόσα;

Δ: Ναι έχω

E: Η οικογένεια σου πού βρίσκεται;

Δ: Στο Πακιστάν

E: Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;

Δ: Υπήρχε ένα πρόβλημα και γι' αυτό το λόγο εγκατέλειψα τη χώρα μου, χωρίς να το θέλω.

E: Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;

Δ: Παρα πολύ επικίνδυνο, λαθραία, περπατούσαμε με τα πόδια, με τα μεγάλα φορτηγά αυτά πώς λέγονται – νταλικά, ήταν μέσα μικροί και μεγάλοι, δεν κοιτάνε καν ηλικία, σαν ζώα φέρονται, κάθε βήμα που κάνεις μπορεί να χάσεις τη ζωή σου από το πουθενά.

E: Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;

Δ: Προς το παρόν η Ελλάδα

E: Ήξερες κάτι για την Ελλάδα πριν έρθεις;

Δ: Όχι κάτι βασικό

E: Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;

Δ: Κάποιοι άνθρωποι μας φέρθηκαν καλά μου άρεσε η συμπεριφορά τους, αλλά υπάρχουν και κάποιοι που κοιτάνε λίγο παράξενα αλλά αυτούς δεν τους δίνω σημασία.

E: Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή από τη ζωή σου στην Ελλάδα;

Δ: Όποτε πήγαινα εκδρομές αυτή είναι μια όμορφη στιγμή και μέχρι τώρα τίποτα άσχημο.

E: Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

Δ: Ναι μου αρέσει. Δεν έχει πολύ κόσμο, έχει ησυχία, δεν έχει μεγάλη εγκληματικότητα είναι πιο ήσυχά εδώ από το Πακιστάν. Όλα μου αρέσουν εδώ.

E: Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;

Δ: Καλή είναι η κατάσταση. Μέχρι να βελτιωθεί η κατάσταση για την οποία εγκατέλειψα τη χώρα μου, δεν θα πάω. Δεν ξέρω για πόσο καιρό θα πάρει και για πόσα χρόνια.

E: Έχεις φίλους εδώ στην Άρσις;

Δ: Ναι

E: Όταν ενηλικιωθείς και φύγεις από την Άρσις τι σκέφτεσαι να κάνεις;

Δ: Θα προσπαθήσω να βρω μια δουλειά, να σταθώ στα πόδια μου. Όταν έχεις δουλειά αρχίζουν και σου αρέσουν όλα.

E: Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;

Δ: Τίποτα

E: Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στο Βόλο;

Δ: Ακούω μουσική και ανοίγω λίγο τα βιβλία.

E: Πώς περνάς στην Άρσις;

Δ: Ωραία, πολύ καλά.

E: Σου αρέσει το σχολείο;

Δ: Μ' αρέσει.

E: Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;

Δ: Είναι δύσκολη γλώσσα αλλά τι να κάνω.

E: Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;

Δ: Ναι μου αρέσουν.

E: Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

Δ: Όλες οι διαδρομές που κάναμε μου αρέσαν.

E: Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Δ: Εντάξει καλή είναι.

Συνέντευξη 3^η:

E: Πώς σε λένε;

Δ: Ρακί

E: Από πού είσαι;

Δ: Μπαγκλαντές

E: Τι ηλικία έχεις;

Δ: 16

E: Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;

Δ: 1 χρόνο και 6 μήνες

E: Έχεις αδέρφια, αν ναι πόσα;

Δ: 2 αδελφές

E: Η οικογένεια σου πού βρίσκεται;

Δ: Στο Μπαγκλαντές

E: Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;

Δ: 1^ο οικογενειακά προβλήματα και 2^ο θέλω να πάω στην Αγγλία.

E: Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;

Δ: Αυτό όλο το ταξίδι είναι ένας εφιάλτης, επειδή ήρθα παράνομα με τα πόδια, με τα αμάξια, με τα φορτηγά ήταν δύσκολα πάρα πολύ.

E: Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;

Δ: Η Αγγλία, εκεί μένει ο θείος μου.

E: Ήξερες κάτι για την Ελλάδα πριν έρθεις;

Δ: Όχι

E: Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;

Δ: Τι να πω; Όλα καλά.

E: Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή σου από τη ζωή σου στην Ελλάδα;

Δ: Για το καλό μπορώ να πω αλλά για το κακό δεν ξέρω τι να σου πω. Το κακό σκέφτομαι. Το κακό είναι ότι περιμένω τα χαρτιά μου τόσο καιρό για να φύγω να πάω στην Αγγλία. Δεν μου αρέσει που περιμένω, αλλά τι να κάνω δεν έχω άλλη επιλογή.

E: Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

Δ: Ναι, όλα μου αρέσουν, δεν υπάρχει κάτι που δεν μου αρέσει.

E: Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξαναγυρίσεις πίσω;

Δ: Καλή είναι η κατάσταση στη χώρα μου. Θα πάω σε κάποια φάση πίσω, αλλά πρώτα θέλω να πάω στον θείο μου και μετά από 10 – 15 χρόνια θα πάω. Τώρα έχω όνειρα.

E: Έχεις φίλους εδώ στην Άρσις;

Δ: Όχι τους Έλληνες, έχω τα άτομα που μένουν στον ξενώνα και τα παιδιά που μένουν στην Αθήνα, που είναι από τη χώρα μου, το Μπαγκλαντές.

E: Όταν ενηλικιωθείς τι σκέφτεσαι να κάνεις;

Δ: Εγώ πιστεύω θα είμαι στον θείο μου μέχρι τότε και δεν ξέρω τι θα συμβεί, δεν έχω σκεφτεί. Ο θείος μου έχει μαγαζί εκεί, μπορεί να δουλέψω εκεί.

E: Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;

Δ: Το παιχνίδι με τις ρακέτες και τα φτερά.

E: Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στον Βόλο;

Δ: Όλη την ώρα είμαι στο δωμάτιό μου στο διαδίκτυο και ακούω μουσική.

E: Πώς περνάς στην Άρσις;

Δ: Καλά περνώ.

E: Σου αρέσει το σχολείο;

Δ: Δεν μου αρέσει.

E: Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;

Δ: Δεν μου αρέσει είναι δύσκολα τα ελληνικά και δεν τα καταλαβαίνω.

E: Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;

Δ: Ναι, μου αρέσουν.

E: Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

Δ: Το πρώτο όταν πήγαμε στο σχολείο που βάλαμε γραβάτες.

E: Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Δ: Είναι εύκολη.

Συνέντευξη 4^η:

E: Πώς σε λένε;

Δ: Αραμ

E: Από πού είσαι;

Δ: Είμαι από το Αφγανιστάν.

E: Τι ηλικία έχεις;

Δ: 17 και μισό

E: Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;

Δ: Περίπου 2 χρόνια

E: Έχεις αδέρφια, αν ναι πού βρίσκονται;

Δ: Έχω δυο αδερφές και δυο αδερφούς.

E: Η οικογένεια σου που βρίσκεται;

Δ: Στο Αφγανιστάν είναι.

E: Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;

Δ: Επειδή έχουν πρόβλημα στο Αφγανιστάν με το Ταλιμπάν.

E: Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;

Δ: Ήταν δύσκολα επειδή έφυγα από το Αφγανιστάν, πήγα στο Πακιστάν και μετά Ιράν. Ήταν δύσκολα και μετά πήγα στην Τουρκία, όπου εκεί έμεινα 1 χρόνο και μετά μάζεψα τα λεφτά μου, όπου δούλευα εκεί. Αποφάσισα να έρθω στην Ελλάδα για να βγάλω τα χαρτιά μου και για να βοηθήσω την μάνα μου, τους αδερφούς μου και τις αδερφές μου που περνούν δύσκολα.

E: Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;

Δ: Όταν έφυγα από το Αφγανιστάν ήρθα στην Ελλάδα και όταν ήρθα στην Ελλάδα, εγώ ήθελα να πάω στις άλλες χώρες απλά έκλεισαν τα σύνορα και δεν μπορούσα να περάσω και μετά σκέφτηκα να μείνω στην Ελλάδα να μάθω την γλώσσα για να γίνω μεταφραστής.

E: Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;

Δ: Μου αρέσει.

E: Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή από την ζωή σου στην Ελλάδα;

Δ: Η όμορφη στιγμή ήταν όταν ήμουνα Θεσσαλονίκη περάσαμε ωραία, είχα φίλους εκεί, αυτοί έφυγαν όλοι στην Ιταλία και στη Γερμανία. Η άσχημη στιγμή είναι η Μακρινίτσα δεν μου αρέσει που είναι μακριά από

την πόλη, δεν μπορούμε να ανεβαίνουμε, να κατεβαίνουμε αυτά είναι δύσκολα, αλλά εμένα μου αρέσει η μεγάλη πόλη, όπως η Θεσσαλονίκη.

E: Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

Δ: Έτσι και έτσι. Δεν μου αρέσει ο Βόλος, είναι μικρή πόλη. Εγώ έμενα στο Αφγανιστάν που είναι μεγάλη πόλη και εμένα μου αρέσει η μεγάλη πόλη. Ο καθένας ό,τι του αρέσει.

E: Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να γυρίσεις πίσω;

Δ: Δύσκολα, έχει πόλεμο, το Ταλιμπάν κράτος. Ο μπαμπάς μου έχει πεθάνει επειδή δούλευε στο κράτος και μετά τον σκότωσε το Ταλιμπάν. Μετά προσπάθησαν να με πιάσουν και εμένα και έτσι αναγκάστηκα να φύγω από το Αφγανιστάν, όπου πέρασα τα σύνορα του Πακιστάν, του Ιράν και μετά Τουρκία. Η Τουρκία είναι δύσκολη στο να βγάλεις τα χαρτιά σου και αν έμενα στην Τουρκία θα με έστελναν πίσω στο Αφγανιστάν, γι' αυτό ήρθα στην Ελλάδα. Η Τουρκία είναι όμορφη πόλη μου αρέσει πολύ, αλλά ο κόσμος εκεί με τους πρόσφυγες δεν είναι καλός. Δεν μπορώ να γυρίσω πίσω στο Αφγανιστάν, σε κάποια φάση όταν βρω δουλειά και μαζέψω λεφτά θα φέρω την μάνα μου, τους αδερφούς μου και τις αδερφές μου εδώ στην Ελλάδα.

E: Έχεις φίλους εδώ στην Ελλάδα, εάν ναι πού βρίσκονται; Είναι από την Άρσις;

Δ: Ναι, έχω είναι στη Θεσσαλονίκη και εδώ στην Άρσις.

E: Έχεις νιώσει ποτέ ρατσισμό, εάν ναι μπορείς να μου το διηγηθείς;

Δ: Όχι, καθόλου.

E: Όταν ενηλικιωθείς και φύγεις από την Άρσις τι σκέφτεσαι να κάνεις;

Δ: Αυτό είναι το θέμα, αυτό σκέφτομαι τι θα κάνω. Δεν μπορώ να μείνω στα διαμερίσματα γιατί είμαι πρόσφυγας, οι πρόσφυγες που έχουν τα χαρτιά τους δεν μπορούν να μείνουν στα διαμερίσματα. Εγώ τώρα σκέφτομαι τι να κάνω. Αν τυχόν και φύγω από την Άρσις πρέπει να μαζέψω λεφτά και να φύγω από την Ελλάδα. Αν με αφήσουν να μείνω στα διαμερίσματα, τότε θα μείνω στην Ελλάδα να μάθω τη γλώσσα για να βρω δουλειά.

E: Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;

Δ: Όταν ήμουν στη χώρα μου, μετά το σχολείο είχαμε μαγαζί με φρούτα και μετά έφυγα από το Αφγανιστάν και έκλεισε το μαγαζί.

E: Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στο Βόλο;

Δ: Κάποιες φορές θα κάνω μάθημα με τον δάσκαλο. Τώρα είχαμε το ραμαζάνι και δεν έκανα καθόλου μάθημα.

E: Το ραμαζάνι τι ακριβώς είναι;

Δ: Στο ραμαζάνι, από τα ξημερώματα στις 3 η ώρα μέχρι της 8 το βράδυ δεν τρώτε τίποτα, ούτε πίνουμε, ούτε καπνίζουμε, ούτε νερό. Δεν κάνουμε ούτε κακές σκέψεις, ούτε βρίζουμε. Θα κάνουμε την προσευχή μας και από τις 8 η ώρα το βράδυ τρώμε.

E: Πόσο καιρό διαρκεί το ραμαζάνι;

Δ: Το ραμαζάνι διαρκεί 1 μήνα.

E: Είναι υποχρεωτικό το ραμαζάνι;

Δ: Όποιος θέλει το κάνει αλλά εάν το αρχίσει πρέπει να το κάνει σωστά. Πολλοί στην Ευρώπη δεν θέλουν να το κάνουν, στην Ασία το κάνουν όλοι.

E: Πώς περνάς στην Άρσις;

Δ: Εδώ περνάω τέλεια. Κάνουμε παρέα με τον δάσκαλο, κάνουμε παρέα με τα κορίτσια της δράσης και κάνουμε παρέα με τα παιδιά που είναι εδώ στην Άρσις. Περνάω καλά.

E: Σου αρέσει το σχολείο;

Δ: Ναι, μου αρέσει.

E: Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;

Δ: Στην αρχή φαινόταν δύσκολη αλλά όταν άρχισα σιγά σιγά είναι εύκολη. Γράφω και μιλάω ελληνικά, δεν μιλάω πολύ καλά, αλλά κάτι καταφέρνω.

E: Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;

Δ: Ναι, πάρα πολύ.

E: Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

Δ: Οι δυο διαδρομές που πήγα δεν θυμάμαι ακριβώς.

E: Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Δ: Ναι, είναι εύκολη. Μόνο τώρα με τον πόλεμο είναι δύσκολα. Τώρα με το ραμαζάνι μου έλειψε η μητέρα μου. Δεν θέλω κανέναν να είναι μακριά από την οικογένειά του. Εγώ δεν θέλω να είμαι μακριά από την μητέρα μου, τους αδελφούς μου και τις αδελφές μου.

Συνέντευξη 5^η:

E: Πώς σε λένε;

Δ: Με λένε Ντιλνταρ

E: Από πού είσαι;

Δ: Είμαι από το Πακιστάν.

E: Τι ηλικία έχεις;

Δ: 24 χρονών

E: Πόσα χρόνια είσαι στην Ελλάδα;

Δ: Είμαι 3,5 χρόνια.

E: Έχεις αδέρφια, εάν ναι πόσα;

Δ: Έναν αδελφό και μια αδελφή, που βρίσκονται στο Πακιστάν.

E: Η οικογένεια σου πού βρίσκεται;

Δ: Κάτω στο Πακιστάν.

E: Γιατί αποφάσισες να φύγεις από τη χώρα σου;

Δ: Εγώ ήρθα εδώ για την πλάκα μου με φίλους και μόλις ήρθα εδώ μου άρεσε και έμεινα εδώ. Δεν έμεινα στο ξενώνα. Ήρθα με το αστικό από την Αθήνα στο Βόλο και μετά Μακρινίτσα. Ήρθα στη Μακρινίτσα για διακοπές χωρίς να θέλω να μείνω, αλλά μου άρεσαν οι άνθρωποι εδώ και οι γονείς μου το έμαθαν μετά από 10 μήνες αφού είχα μείνει εδώ.

E: Πώς ήταν το ταξίδι σου μέχρι να φτάσεις στην Ελλάδα;

Δ: Ήταν πολύ δύσκολο, 3 μήνες χρειάστηκε μέχρι να έρθω στην Ελλάδα. Το δύσκολο ήταν το περπάτημα, τα βουνά και τα σύνορα.

E: Ποιος ήταν ο αρχικός προορισμός σου;

Δ: Αρχικά, πήγαμε Ιράν, μετά Τουρκία και μετά Ελλάδα.

E: Ήξερες κάτι για την Ελλάδα πριν έρθεις εδώ;

Δ: Τίποτα.

E: Ποιες ήταν οι πρώτες σου εντυπώσεις από την Ελλάδα;

Δ: Μου άρεσε πολύ, είναι πολύ διαφορετική η Μακρινίτσα από το Πακιστάν. Όλα είναι διαφορετικά. Αρχικά, στο Πακιστάν οι γυναίκες φοράνε μπούργκα ενώ εδώ όχι, εκεί οι γυναίκες δεν δουλεύουν εδώ δουλεύουν. Εκεί είναι αλλιώς από εδώ. Εκεί δεν έχει πολύ θάλασσα, ενώ εδώ έχει.

E: Πες μου μια όμορφη και μια άσχημη στιγμή από τη ζωή σου στην Ελλάδα;

Δ: Η Μακρινίτσα η όμορφη στιγμή μου και η άσχημη η Αθήνα, όπου στην Αθήνα είναι ωραία, αλλά υπάρχει πολύς κόσμος.

Ε: Σου αρέσει ο Βόλος; Τι σου αρέσει; Υπάρχει κάτι που δεν σου αρέσει;

Δ: Ναι, μου αρέσει αλλά περισσότερο η Μακρινίτσα.

Ε: Πώς είναι η κατάσταση στη χώρα σου τώρα; Σκέφτεσαι να ξανά γυρίσεις πίσω;

Δ: Δεν έχουμε πόλεμο, όλα καλά. Για διακοπές θα πήγαινα πίσω στη χώρα μου, αλλά για πάντα αποκλείεται.

Ε: Έχεις φίλους εδώ στην Ελλάδα, αν ναι πού βρίσκονται; Είναι από την Άρσις;

Δ: Έχω πολλούς φίλους και από το Άρσις και από τους ντόπιους τη Μακρινίτσα.

Ε: Έχεις νιώσει ποτέ ρατσισμό, εάν ναι μπορείς να μου το διηγηθείς;

Δ: Όχι, δεν έχω νιώσει ρατσισμό, ούτε από το Βόλο, ούτε από τη Μακρινίτσα.

Ε: Τι σου άρεσε να κάνεις στη χώρα σου;

Δ: Δούλευα στο εργοστάσιο της οικογένειας και έβγαίνα βόλτα με τους φίλους μου για καφέ.

Ε: Τι κάνεις στον ελεύθερο σου χρόνο εδώ στο Βόλο;

Δ: Δεν έχω ελεύθερο χρόνο γιατί δουλεύω συνέχεια.

Ε: Σου αρέσει το σχολείο;

Δ: Όχι, δεν μου αρέσει.

Ε: Πώς σου φαίνεται η ελληνική γλώσσα;

Δ: Δύσκολη.

Ε: Σου αρέσουν οι δράσεις που κάνουμε όλοι μαζί;

Δ: Ναι, μου αρέσουν πολύ, αλλά δεν έχω χρόνο για να πηγαίνω.

Ε: Ποια δράση σου άρεσε περισσότερο;

Δ: Οι πεζοπορίες που κάναμε στις Μηλιές και στη Μακρινίτσα.

Ε: Στη χώρα σου είναι εύκολη η πρόσβαση στο σχολείο και στο πανεπιστήμιο;

Δ: Εύκολο είναι αλλά οι περισσότεροι πάνε δουλειά.

Ε: Στο σχολείο πάνε μαζί τα αγόρια και τα κορίτσια;

Δ: Στο σχολείο δεν πηγαίνουν μαζί τα αγόρια και τα κορίτσια. Μόνο στα ιδιωτικά σχολεία πάνε μαζί.

Συνέντευξη εκπαιδευτικού:

1. Πώς σας λένε;
Χρήστο
2. Πόσα χρόνια είστε εκπαιδευτικός προσφύγων;
7 χρόνια και κάτι
3. Ποια είναι η εμπειρία σας ως εκπαιδευτικός;
Η εμπειρία μου είναι ότι τα περισσότερα παιδιά ερχόμενα εδώ φεύγουν είτε για οικονομικούς λόγους είτε για άλλους, οπότε είναι λίγες οι περιπτώσεις παιδιών που δεν αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία ή ακόμα και κάποια που δεν ξέρουν να γράφουν στη γλώσσα τους, οπότε αυτό είναι λίγο δύσκολο. Τα περισσότερα παιδιά είναι ακουστικοί τύποι. Όσο και να τους παιδεύεις με το βιβλίο και μ' αυτά, οι πλειοψηφία έμαθαν με το αυτί.
4. Ποια είναι η καθημερινότητα των προσφύγων;
Η καθημερινότητα δεν είναι και εύκολη, όσο και να λέμε ότι περνάμε καλά, ζούνε 30 έφηβοι σε έναν κοινό χώρο, δεν έχουν τον προσωπικό τους χώρο, δεν έχουν χρήματα, δεν έχουν τους γονείς τους, έχουν μια ανασφάλεια δεν ξέρουν πού θα βρίσκονται, τι θα κάνουν όταν θα γίνουν 18 χρονών, αλλά εντάξει γενικά είναι παιδιά, τα οποία έχουν περάσει δυσκολίες και προσπαθούν οι περισσότεροι τουλάχιστον να βλέπουν την θετική πλευρά των καταστάσεων. Όπως και να το κάνουμε και εμείς αν πάμε κάπου και μπαίνουμε σε ένα κοινό χώρο με άτομα και δεν συμβιώνουμε. Αυτοί είναι αναγκασμένοι είτε ο ένας έχει νεύρα είτε πάθει κάτι ή οτιδήποτε, να ζούνε σε ένα κοινό χώρο. Μπορεί ο ένας να είναι στεναχωρημένος, ο άλλος να θέλει να ξεσπάσει κάπου, τότε αυτό δεν είναι εύκολο. Γι' αυτό και το διαδίκτυο είναι ένας τρόπος, πέρα από τις δράσεις που γίνονται, αλλά όσο δράσεις και να κάνεις δεν γίνεται κάτι, δηλαδή την περισσότερη ώρα είναι εδώ στον ξενώνα.
5. Τους δίνονται χρήματα;
Ναι, 30 ευρώ παίρνουν. 30 ευρώ ίσα ίσα για τα έξοδά τους.

6. Οι πρόσφυγες που διαμένουν στην Άρσις τους βλέπετε να εντάσσονται εύκολα στο Βόλο και στην ελληνική γλώσσα;
Ναι, εντάσσονται. Όπως λέμε η πλειοψηφία και αυτοί που είναι εδώ 3 χρόνια πριν δεν έχουν στο μυαλό τους να μείνουν εδώ και επειδή εδώ έχουν τα χαρτιά και ίσως υπάρχει ένα 10% - 20% που θέλει να μείνει. Αυτοί που θέλουν να ενταχθούν εννοείται πως πρέπει να προσπαθήσουν παραπάνω απ' ότι προσπαθούμε εμείς γιατί και στη δουλειά είναι πιο δύσκολο να τους αποδεχθεί κάποιος, υπάρχει γενικά σε πολλούς ανθρώπους μια αλληλέγγυα διάθεση. Αυτός που θέλει να ενταχθεί εντάσσεται και προσπαθεί πάρα πολύ βέβαια. Πρέπει να προσπαθήσουν.
7. Έρχονται παράνομα τα παιδιά;
Ναι, παράνομα όλοι μπαίνουν και μετά έρχονται εδώ στον ξενώνα, πηγαίνουν στην υπηρεσία ασύλου για να βγάλουν νομιμοποιητικά έγγραφα, χαρτιά, δηλαδή ότι είναι νόμιμα και να εξεταστεί η υπόθεση ασύλου, αν θα είναι πρόσφυγες ή αν θα απορριφθεί αυτό το αίτημα και μετά στην ουσία θα είναι παράνομη πάλι αν δεν γίνει αποδεκτό το αίτημα.
8. Γίνονται αποδεκτές εύκολα οι αιτήσεις από την υπηρεσία ασύλου; 10% περίπου, ανάλογα με τις χώρες που είναι. Όταν είναι από το Ιράκ, την Συρία, το Αφγανιστάν που έχουν τον εμφύλιο πόλεμο είναι πιο εύκολα. Παιδιά που έρχονται από το Πακιστάν είναι πιο δύσκολο να αναγνωριστούν, αυτό γίνεται γιατί δεν αναγνωρίζονται συνήθως οι οικονομικοί μετανάστες. «Σου λέει ήρθες εδώ δεν κινδυνεύει η ζωή σου, όμως θα μπορούσες να φύγεις από την περιοχή εκεί που έμενες και να πας σε μια άλλη περιοχή του Πακιστάν που δεν έχει πρόβλημα ή το Μπαγκλαντές.
9. Τα παιδιά κάνουν παρέα μεταξύ τους;
Κάνουνε, αν και εντάξει υπάρχουν και οι ομαδοποιήσεις, για παράδειγμα Πακιστάν - Αφγανιστάν είναι λίγο σαν την Ελλάδα – Τουρκία. Είναι στον άνθρωπο αν θέλει να βρει τις διαφορές μεταξύ των ανθρώπων θα τις βρει. Όμως, υπάρχουν και παιδιά που μιλάνε μεταξύ τους αλλά η πλειοψηφία θα κάνει με τον υπήκοό του παρέα.
10. Τι νομίζετε ότι δυσκολεύει περισσότερο τα παιδιά στην Ελλάδα;
Ότι αργεί πάρα πολύ η υπόθεση ασύλου είναι σημαντικό. Καθυστερεί περίπου 2- 2,5 χρόνια να βγει η απόφαση, οπότε αυτό είναι μεγάλο διάστημα αβεβαιότητας ή δεν ξέρουν τι να κάνουν. Εάν ένα παιδί είναι 16 χρονών και όταν γίνει 18 ακόμη δεν θα έχει

βγει η απόφαση, τότε δεν θα ξέρει τι θα κάνει, πού θα πάει, τι δουλειά θα κάνει, συνεπώς υπάρχει μια μεγάλη αβεβαιότητα.

11. Με το που κλείσουν τα 18 θα πρέπει να φύγουν ή μπορούν να μείνουν μέχρι να βγει η απόφαση;
Εδώ είναι ξενώνας ανηλίκων. Υπάρχουν τα κοινωνικά διαμερίσματα, τα οποία υπάρχουν από την Άρσις και από άλλες οργανώσεις, τα οποία καλύπτουν λίγες θέσεις δεν μπορούν όλα τα παιδιά να μείνουν εκεί. Όποτε αυτές τις περιπτώσεις πάνε τα παιδιά που έχουν πρόβλημα με τα χαρτιά τους, που είναι για οικογενειακή επανένωση ή υπάρχει ένα περιθώριο να αυτονομηθούν σιγά σιγά και να μπορέσουν να αποσυρθούν. Αλλά είναι λίγες οι θέσεις, τα υπόλοιπα παιδιά είναι αναγκασμένα να βρουν κάτι άλλο να κάνουν.
12. Πόσα παιδιά φιλοξενεί η Άρσις;
30 παιδιά
13. Υπάρχουν κάποια κριτήρια για την εισαγωγή των παιδιών στην Άρσις;
Όχι, το ελληνικό κράτος τα στέλνει μέσω του εθνικού κέντρου κοινωνικής αλληλεγγύης. Υπάρχει μια λίστα αναμονής περίπου 2.000 ατόμων, υπάρχουν ξενώνες όπως εδώ σε όλη την Ελλάδα και ανάλογα όταν αδειάζουν θέσεις στέλνουν άλλα παιδιά. Υπάρχουν δηλαδή, πάρα πολλά παιδιά που είναι στα camp ανοιχτού τύπου, όπως είναι στην Αθήνα, τη Λάρισα που ζουν μέσα σε σκηνές ή στα νησιά, αυτά τα άτομα είναι σε αναμονή και όταν υπάρχει θέση έρχονται εδώ που είναι καλύτερα.